

GÜNCEL YARGITAY KARARLARI IŞIĞINDA EŞLERE VERİLEN ZİYNET EŞYASI ÜZERİNDEKİ HAK SAHİPLİĞİ

ENTITLEMENT TO JEWELRY GIVEN TO SPOUSES IN THE CONTEXT OF RECENT SUPREME COURT JUDGMENTS

Duygu KOÇAK DİKER*
Elvan BAĞ CANBAZ**

Özet: Eşlerin birbirine veya üçüncü kişilerin eşlere, evlilik sebebiyle verdikleri ziynet eşyasının, eşlerden biri tarafından iade talebine konu edilmesine ilişkin uyuşmazlıkların çözümünde, çeşitli tarihlerde farklı yaklaşımlar benimsenmiştir. Yargıtay'ın görüş değiştirdiği 04.04.2024 tarihinden önceki dönemde konuya kadın ve erkek açısından farklı yaklaşılarak, aksine bir anlaşma ya da örf ve âdet kuralı yok ise ziynet eşyası ve diğer takıların kim tarafından ve hangi eşe takılırsa takılsın kadına bağışlanmış sayılacağına ve onun kişisel malı kabul edileceğine yönelik birçok kararı bulunmaktadır. Kadının korunması temelli bu yaklaşım, hukuki açıdan yoğun şekilde eleştirilmiş ve Yargıtay 2. Hukuk Dairesi, *kadına özgü ziynet eşyalarının dışında, ortak bir yaşam kurma aşamasında olan eşlere maddi katkı sağlamak amacıyla, ekonomik değeri olan başka şeylerin de verildiğini göz önüne alarak eşlere takılan/verilen ve ekonomik değeri olan eşyalarla ilgili davalarda*, 2023-5704 Esas, 2024-2402 Karar sayılı 04.04.2024 tarihli kararıyla konuya ilişkin önceki görüşlerinde değişikliğe gidilmesinin zorunlu olduğunu belirtmiştir. Bu doğrultuda ziynet eşyalarının paylaşımı konusunda öncelikle taraflar arasında bir anlaşma bulunup bulunmadığına bakılarak anlaşma var ise buna göre, anlaşma yok ise yerel örf ve âdetin ispat edilmesi halinde yerel örf ve âdete göre karar verilmesi gerektiğine aksi halde erkeğe ve kadına verilen ve ekonomik değer taşıyan her şeyin kural olarak kendilerine ait olacağına, cinse özgü takıların ait olduğu cinse verilmiş sayılacağına, her iki cinse özgü olanların ise hangi eşe verildiyse ona ait olacağına hükmetmiştir. Ayrıca kararda, takı sandığına konulanlar açısından kadına ya da erkeğe özgü şeylerin o cinse verilmiş sayılacağı, şeyin her iki

* Dr. Öğr. Üyesi, Kocaeli Üniversitesi, Hukuk Fakültesi Medeni Hukuk Anabilim Dalı, duygu.kocak@kocaeli.edu.tr, ORCID: 0000-0001-6915-5236

** Avukat, av.elvanbagcanbaz@gmail.com, ORCID: 0009-0000-6139-5390, Makalenin Gönderim Tarihi: 15.04.2025, Kabul Tarihi: 11.06.2025

cinse özgü olduğu belirlenmişse ortak kabul edileceği hususuna yer verilmiştir. Çalışmamızda evlilik sebebiyle eşlerin birbirlerine verdikleri veya üçüncü kişiler tarafından eşlere verilen ziyet eşyalarının ve diğer takıların hukuki niteliği, bunların eşe verildikleri zaman bakımından dahil oldukları mal grupları ve ziyet eşyasının konu olduğu hukuki işlemler, doktrindeki görüşler ve Yargıtay kararları çerçevesinde tartışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Ziyet Eşyası, Zilyetliğin Devri, Takı, Mülkiyetin Geçiş, Bağış, Yasal Mal Rejimi

Abstract: The Court of Cassation has adopted a variety of stances on various dates, regarding the disputes concerning the returning of jewelry given by spouses to each other or by third parties to the spouses due to marriage. Until the date of 04.04.2024, when the Court of Cassation changed its stance, it approached the matter differently for women and men, and ruled that unless there is an agreement or custom to the contrary, jewelry and other ornaments given to a man or a woman in a marriage would be considered as donated to the woman and will be evaluated as her personal property regardless of who gave it to which spouse. With this decision, such assets were excluded from the liquidation of the legal property regime. This approach, based on the protection of women, was heavily criticized from a legal perspective, and the 2nd Civil Chamber of the Court of Cassation, considering that besides women's jewelry, other things in form of economic contributions were also given to spouses who were in the process of establishing a common life in order to provide financial support for themselves, stated in its decision regarding items which have economic value given to the spouses dated 04.04.2024, with the case numbers 2023/5704 and 2024/2402, that it was necessary to change previous opinions on the subject. Accordingly, in the division of jewelry between parties, if there is no customary rule or agreement, everything that has an economic value given to men and women will belong to them as a rule, and items that are specific to each gender will be considered as given to the gender to whom they were given, while items that are specific to both genders will belong to the spouse to whom they were given. In addition, the ruling states that in terms of what is placed in the jewelry chest, things specific to women or men will be regarded as given to that gender, and if it is identified that the item is specific to both genders, it would be commonly owned. In our study, the legal nature of jewelry and other ornaments given by spouses to each other or by third parties to the spouses due to marriage, the property groups they belong to in terms of when they were given to each spouse, and legal transactions involving jewelry are discussed within the framework of the views in the legal doctrine and decisions of the Court of Cassation included in our review have been discussed.

Keywords: Jewelry, Transfer of Possession, Jewelry, Transfer of Ownership, Donation, Legal Property Regime

GİRİŞ

Ailenin, Türk toplumundaki önemi, eşlerin birbirlerine verdikleri veya üçüncü kişiler tarafından eşlere verilen hediyelerde somutlaşmıştır. Çiftlere ziynet eşyasının veya bir miktar paranın ya da yatırım amaçlı kıymetli madenlerin takılması örf ve âdet haline gelmiştir. Evliliğe atfedilen önemin yanında ekonomik sebeplerle de eşlere katkı sağlama amacı güden veya evliliği simgeleyen eşyanın, hangi eşe ait olduğu konusu evlilik süresi içinde bir hukuki soruna dönüşmemektedir. Malik olan ancak zilyetliği elinde bulundurmeyen eşin, mal rejiminin sona ermesi beklenmeksizin evlilik süresi içinde de kendisinden alınan ziynet eşyası ve takıların iadesini veya diğer eşte bulunanların kendisine verilmesini talep etmesine bir engel bulunmamakla birlikte¹ (TMK m. 683/II) esasen uygulamada evliliğin boşanma ile sonlanması halinde uyumsuzluklar söz konusu olmaktadır.²

¹ Kadının kocası tarafından el konulan ziynet eşyası, çeyiz gibi kişisel malın iadesi taleplerinin, değer artış payı alacağı olarak nitelendirilemeyeceği, edinilmiş mallara katılma rejiminin ve tasfiyenin beklenmesine gerek olmaksızın her zaman evlilik birliği devam ederken veya evlilik birliği sona erdikten sonra dâhi bağımsız bir dava ile ileri sürülebileceği yönünde bkz. Mustafa Alper Gümüş, Teoride ve Uygulamada Evliliğin Genel Hükümleri ve Mal Rejimleri (TMK m. 185-281), Vedat, İstanbul, 2008, s.328. Yargıtay 8. Hukuk Dairesi, T.15.09.2009, E. 2009/1623, K. 2009/4189 “Taraflar 2004 yılında evlenmiş olup halen evlidirler. Başka mal rejimini seçmediklerinden aralarında yasal mal rejimi olan edinilmiş mallara katılma rejimi geçerlidir. TMK’nın 223/1. maddesi hükmü uyarınca, her eş yasal sınırları içerisinde kişisel mallarıyla edinilmiş mallarını yönetme, bunlardan yararlanma ve bunlar üzerinde tasarrufta bulunma hakkına sahiptir. 226/1. maddeye göre de her eş diğer eşte bulunan mallarını geri alır. Edinilmiş mallara katılma rejimi eşlerin kişisel mallarını aynen ya da bedellerini istemelerine engel değildir. Eşler, kişisel mallarıyla ilgili isteklerini rejim sona ermeden, tasfiye söz konusu olmadan da ileri sürebilirler, bu istek mal rejiminin tasfiyesi halinde istenebilecek “Değer artış payı” veya “Artık değere katılma alacağı” olarak değerlendirilemez. Bu istemin esası hakkında taraf delilleri toplanıp hakkında hüküm kurulması gerekirken yazılı gerekçeyle reddi usul ve yasaya aykırıdır” www.kazanci.com.tr. Yargıtay konuyu kişisel mallar açısından ele almışsa da edinilmiş mallar da malik olan eş tarafından malı elinde bulunduran diğer eşten her zaman isteyebilecektir. Eşlerden birinin malik olduğu bir malın iadesinin talep edilebilmesi için mal rejiminin sona ermesine gerek yoktur. Konu hakkında bkz. Zafer Zeytin, Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi ve Tasfiyesi, 5. Baskı, Seçkin, Ankara, 2021, s.287. Aynı yönde bkz. Suat Sarı, Evlilik Birliğinde Yasal Mal Rejimi Olarak Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi, Beşir, İstanbul, 2007, s. 128.

² Ziynet eşyasının iadesi davası, ziynet eşyasına malik olan eş tarafından haksız zilyet eşe veya üçüncü kişilere karşı açılabilir. Konu hakkında bkz. Ömer Uğur

Ziyinet eşyası, eşlere resmi nikah öncesi kız isteme, nişan, kına gibi merasimlerde veya resmi nikah sırasında ya da sonrasında verilebilmektedir. Her ne kadar değerlendirdiğimiz Yargıtay kararlarında, düğün sırasında verilen ziyinet eşyası ve para ifadesine yer veriliyorsa da örf ve âdet gereği anılan hediyelerin ortak yaşamın kurulmasına ilişkin her aşamada verilmesi söz konusu olmaktadır. Bu çalışma, salt düğün sırasında verilen hediyelerle sınırlı olmayıp, evlilik birliğinin kurulmasından önceki ve sonraki aşamalarda verilen ziyinet eşyasını kapsar şekilde kaleme alınmıştır. Evlilik birliğinin kurulmasından önceki bir aşama olan nişanlanmanın evlenme dışındaki sebeplerle sona ermesi halinde hediyelerin iadesine ilişkin özel hüküm bulunduğu için nişanlılara verilen para ve ziyinet eşyasının iadesi TMK m. 122 hükmüne tabi olup inceleme konumuz dışındadır.³

Çalışmanın odak noktasında, Yargıtay 2. Hukuk Dairesi'nin 04.04.2024 tarihinde verdiği güncel kararı yer almaktadır.⁴ Daire, kararda önceki görüşlerini değiştirdiklerini açıkça ifade ederek, ziyinet eşyası ve düğünde takılan takılara yönelik talepleri içeren davalarda, öncelikle taraflar arasında bir anlaşma varsa anlaşmaya göre, anlaşma yoksa örf ve adetin varlığının iddia ve ispat edilmesi halinde örf ve adete göre karar verilmesi gerektiğini kabul etmiştir. Bunların olmaması halinde erkeğe ve kadına takılan ve ekonomik değer taşıyan her şeyin kural olarak kime takılmışsa ona ait olacağı, takılan takıların cins- se özgü olması halinde, kime takıldığına bakılmadan hangi cinse özgü ise o cinse verilmiş olarak kabul edileceği ve takı sandığına konulan karşı cinse özgü olmayan çeyrek, yarım, tam altın, para, döviz gibi he-

Gençcan, Ziyinet ve Eşya Alacağı Davaları, Genişletilmiş 3. Baskı, Yetkin, Ankara, 2023, s. 586. Yargıtay 8. Hukuk Dairesi, T. 27.01.2016, E. 2016/70, K. 2016/1365 "... Davacının kayınpederine karşı açtığı ziyinet eşyasının aynen iadesi veya olmadığı takdirde bedelinin tahsili davası, aile hukukun dan kaynaklanan eşler arasındaki kişisel mal iadesi kapsamında bir talep niteliğinde olmayıp; genel hükümlere dayalı adi istihkak talebi (TMK m. 683 vd.) niteliğindedir. Bu talep yönün den görev asliye hukuk mahkemesine ait olmakla, bu talebe ilişkin davaya asliye hukuku mahkemesi olarak bakılması gerekirken; hatalı niteleme ve değerlendirme sonucu davanın aile mahkemesi sıfatıyla bakılarak karar verilmiş olması, usul ve yasaya aykırı olmuş, bozmayı gerektirmiştir..." www.kazancı.com.tr.

³ Orkun Tat, "Yargı Kararları Işığında Ziyinet Eşyalarının Aidiyeti Üzerine Bir Değerlendirme" *Terazi Hukuk Dergisi*, 2023 S.204, s.103.

⁴ Yargıtay 2. Hukuk Dairesi, T. 4.4.2024, E. 2023/5704, K. 2024/2402. www.lexpera.com.tr.

diyelerin kime geldiği tespit edilememiş ise tarafların her ikisine de ait olduğu sonucuna varılmıştır. Yargıtay kadına özgü ziynet eşyalarının dışında, ortak bir yaşam kurma aşamasında olan eşlere maddî katkı sağlamak amacıyla, ekonomik değeri olan başka şeylerin de verildiğini göz önüne alarak eşlere takılan/verilen ve ekonomik değeri olan eşyalarla ilgili davalarda, önceki görüşlerinde değişikliğe gidilmesinin zorunlu olduğunu belirterek, görüşünü değiştirdiğini ifade etmişse de yeni eleştirilere kapı açmıştır. İncelemede karara ilişkin eleştirilere ve önerilere yer verilerek ziynet eşyasının iadesi davasında göz önünde bulundurulması gereken hususların açıklanması amaçlanmaktadır.

I. ZİYNET EŞYASI ÜZERİNDEKİ HAK SAHİPLİĞİNE İLİŞKİN DEĞİŞEN YARGITAY KARARLARI

Bu başlık altında ziynet eşyası kavramı, eşya üzerindeki hak sahipliği ve şartları ile Yargıtay'ın güncel görüşü kapsamında ziynet eşyasının kime ait olacağı konusu üzerinde durulmuştur.

A. Ziynet Eşyası Kavramı

Kıymetli madenlerden yapılan ve insanların üzerine takılarak süslenmek için kullanılan takılar, ziynet eşyası olarak isimlendirilmektedir.⁵ Hukuki niteleme ile ziynet eşyası, bireyin üzerinde hakimiyet sağlayabildiği, kişi ve hayvanlar dışındaki ekonomik değer taşıyan cismani varlık olarak tanımlanan eşyadır.⁶ İnsanlar tarafından süslenmek

⁵ Ziynet eşyası tanımları için bkz. Zeynep Özcan, Sağ Kalan Eşin Mirasçılığına Katılma Rejiminin Etkisi, Arabuluculuk Çözüm Yolunun Bu Kapsamda Uygulanabilirliği, Seçkin, Ankara, 2023, s. 176; Ejder Yılmaz, Hukuk Sözlüğü (Sözlükçülükte 50. Yıl), Yenilenmiş 11. Baskı, Yetkin, Ankara, 2023, s.1560; Emrah Kulaklı, "Ziynet Eşyasına İlişkin Sorunların Yargıtay Kararları Işığında Değerlendirilmesi", *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*, 2019 C. 25, S. 1, s. 263; Gençcan, s. 106; Mehmet Akçaal, "Düğünde Takılan Ziynet Eşyasının İadesi", *Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 2019 C. XIV, S.2, s. 267; Tat, s. 102; Mehmet Özyürek, Evlilik Birliğinde Ziynet Eşyasının Bağışlama ve Tüketim Ödücüne Konu Edilmesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, 2020, s. 3.

⁶ Eşya kavramı için bkz. Sanem Aksoy Dursun, Eşya Kavramı, Oniki Levha, İstanbul, 2012, s. 5 vd.; M. Kemal Oğuzman, Özer Seliçi, Saibe Oktay-Özdemir, Eşya Hukuku, Genişletilmiş ve Eklemeler Yapılmış 23. Bası, Filiz, İstanbul, 2021, N. 18 vd.; Halûk Nami Nomer, Mehmet Serkan Ergüne, Eşya Hukuku, Gözden Geçirilmiş, Genişletilmiş 10. Bası, Oniki Levha, İstanbul, 2023, N. 25 vd.; Lale Sirmen, Eşya Hukuku, 10. Baskı, Yetkin, Ankara, 2023, s. 4 vd.

amacıyla kullanılabilmesi göz önüne alındığında taşınır eşya niteliğini haizdir (TMK m. 762).⁷ Ziyet eşyasının, süslenme amacına yönelik olması onu yatırım amacına yönelik kıymetli madenlerden ayırır.⁸ Bilezik, küpe, yüzük, halhal, kolye, iğne, gerdanlık, takı seti, saat gibi takılar kişiye özgü olup esasen süslenme amacına yöneliktir. Bunlar dışında, yatırım amacı taşıyan ve kişiye özgü olmayan gram, külçe, çeyrek veya cumhuriyet altını olarak ifade edilen altın veya bir miktar gümüş ya da diğer kıymetli madenler de ziyet eşyası olarak anılmaktadır.⁹

Yargıtay kararlarında eşlere verilen ziyet eşyası için, döviz, altın, gümüş, çeyrek, gram olarak ifade edilen ve örneklerini çoğaltabileceğimiz tüm hediyeleri kapsayacak şekilde takı ifadesi kullanılmaktadır.¹⁰

⁷ Akçaal, 267, Özcan, s. 176. Taşınmaz eşyanın ve evlilik öncesinde ya da istisnaen evlilik sonrasında, eşlerin ailesi ve yakınları tarafından çeyiz kapsamında hazırlanan hediyelerin, ziyet eşyası niteliği taşımadıkları yönünde katıldığımız görüş için bkz. Tat, s. 102.

⁸ Çeyrek, yarım veya tam altın gibi takıların, insanlar tarafından takılıp süs olarak kullanılmadığı için ziyet eşyası kapsamında olmadığı ve yatırım amacı taşıdığı yönünde bkz. Akçaal, s. 267, 272.

⁹ Para, gram, yarım, çeyrek, tam gibi altınların veya ekonomik değer taşıyan diğer varlıkların ziyet eşyası kapsamında sayılmasının güç olduğu, ziyet eşyasının evlilik sebebiyle verilen ve eşlerin üzerine takılmaya elverişli taşınır eşya ile sınırlı tutulması gerektiği yönünde bkz. Tat, s. 102.

¹⁰ Yargıtay 3. Hukuk Dairesi, T. 08.03.2018, E. 2016/13442, K. 2018/2229 "Somut olayda; Mahkemece, ülke genelindeki örf ve adetler, gerekse yerel örf ve adetler dikkate alındığında kolluk tarafından yapılan araştırmanın olaya uygun olduğu ve düğünde damada takılan ziyet eşyalarının ve paranın damada ait olacağının kabulünün gerektiği kanaatine varıldığı gerekçesiyle, davacı tarafın damada takılan ziyet eşyalarına yönelik talebinin reddine karar verilmiştir. Bu durumda, mahkemece; düğünde takılan tüm takılarla birlikte çeyrek altınların da kadına bağışlanmış olması nedeni ile bir kısım çeyrek altınlar yönünden de davacının talebinin kabulüne karar verilmesi gerekirken; yanlışlıklarla değerlendirme ile yazılı şekilde karar verilmesi doğru görülmemiş, bozmayı gerektirmiştir". www.kazancı.com.tr. Yargıtay 3. Hukuk Dairesi, T. 26.01.2015, E. 2014/9491, K. 2015/1326 "Somut olayda, davacı kendisine düğünde davalı ve davalının akrabaları tarafından takılan takıların davalıda kaldığını ileri sürmüş, davalı ise bu takıların düğün borçları için bozdurarak borçların ödendiğini savunmuş ancak davacı kadının bunları iade edilmemek üzere rıza ile verdiğini kanıtlayamamıştır. Yargılama sırasında tanık sıfatı ile dinlenen davalının babası ve kardeşi de talep edilen takıların kendilerinde kaldığını ve düğün borçları için bozdurulduğunu beyan etmişlerdir. Hal böyle olunca mahkemece; davalı ve davalı yakınları tarafından davacıya düğünde takılan takılar ve miktarları tespit edilerek, tespit edilen bu takılar

Para için bazı kararlarda takı para ibaresine rastlanmaktadır.¹¹ Ziyet eşyası kıymetli madenlerden oluştuğu için dolaylı olarak yatırım amacına da hizmet edebilir. Ancak esas amacının süslenme olduğu göz önünde bulundurularak, sadece kadın veya erkeğin üzerinde süs eşyası olarak taşıyabileceği takılar, ziyet eşyası olarak kabul edilmelidir.¹² Kural olarak her iki grup da misli eşya niteliği taşır. Zira bunlar alışveriş hayatında sayma, tartma, ölçme ile belirlenebilen; yerini aynı cinsten bir başkasının alabildiği eşyadır.¹³ Buna karşılık süslenmek amacıyla kullanılan ziyet eşyasının, bir kimsenin isteği üzerine üretilmesi ya da benzerlerinden farklı özellikler taşıması halinde yerini aynı cinsten bir başkasının alamayacağı için gayri misli eşya niteliği taşıması söz konusudur.¹⁴ Örneğin eşlerden birinin adının baş harflerinin kazındığı bir saat, evlilik tarihinin yazılı olduğu bir yüzük ya da aile yadigarı olan ve nesilden nesile aktarılan bir gerdanlık gayri mislidir. Bir tedavül aracı olan ve misli nitelikte taşınır eşya niteliği taşıyan para¹⁵ da uygulamada eşlerden biri tarafından açılan ziyet eşyasının iadesi davasına konu edilmektedir.¹⁶ Her ne kadar ziyet eşyası dava-

açısından davanın kabulü cihetine gidilmesi gerekirken, yanlışlı değerlendirme sonucu yazılı şekilde karar verilmesi doğru görülmemiş olup, bu husus bozmayı gerektirmiştir". www.kazancı.com.tr.

¹¹ Yargıtay 2. Hukuk Dairesi, T. 22.12.2014, E. 2014/26823, K. 2014/26223 "Düğünde takılan takı paraları ve ziyet eşyaları, taraflar arasında aksine bir anlaşma yoksa kadına ait sayılır. İade edilmeme koşuluyla verildiği kanıtlanmadıkça; bunların koca tarafından borçları için bozdurulup harcanması; onu iade borcundan kurtarmaz. Davacı-davalı koca, kadının takı ve ziyet alacağı taleplerine verdiği cevapta "onların hepsinin nişan, düğün ve ev eşyası borçları için kullanıldığını" beyan ve kabul etmiş; takı parasının, kadın tarafından iade edilmemek üzere kendisine verildiğini de ispatlayamamıştır. Açıklanan bu nedenlerle, takı parası talebinin kabulü gerekirken; yazılı şekilde karar verilmesi usul ve yasaya aykırı olup bozmayı gerektirmiştir" www.kazancı.com.tr.

¹² Akçaal, 267. Taşınmaz eşyanın ve evlilik öncesinde ya da istisnaen evlilik sonrasında, eşlerin ailesi ve yakınları tarafından çeyiz kapsamında hazırlanan hediyelerin, ziyet eşyası niteliği taşımadıkları yönünde katıldığımız görüş için bkz. Tat, s. 102.

¹³ Misli eşya kavramı için bkz. Sirmen, s. 14; Aksoy Dursun, s. 38; Oğuzman/Seliçi/Oktay-Özdemir, N. 53 vd.; Nomer/Ergüne, N. 50 vd.

¹⁴ Konu hakkında ayrıntılı açıklamalar için bkz. Aksoy Dursun, s. 40.

¹⁵ Aksoy Dursun, s. 39; Fikret Eren, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 26. Baskı, Yetkin, Ankara, 2021, N. 2985; Rona Serozan, İfa, İfa Engelleri, Haksız Zenginleşme, Üçüncü Cilt, (Kocayusufpaşaoğlu/Hatemi/Serozan/Arpacı), Borçlar Hukuku Genel Bölüm, Gözden geçirilip genişletilmiş 4. Bası, Filiz, İstanbul, 2006, s. 3.

¹⁶ Akçaal, s. 268.

sına konu ediliyor ise de kıymetli maden olmayan para, ziyet eşyası değildir. Ziyet eşyasının maddi değeri onun yapıldığı kıymetli maden üzerinden belirlenirken, paranın değerinin belirlenmesinde onun cisimleştiği kâğıt değil temsil ettiği nominal değeri esas alınır.¹⁷ Ayrıca ziyet eşyasının, kişiye özgü olma özelliği, çeyrek, tam altın gibi yatırım amaçlı kıymetli madenlerde ve parada bulunmamaktadır. Çalışmamızın kapsamı, güncel Yargıtay kararı çerçevesinde, eşlere verilen ziyet eşyası ve yatırım amaçlı diğer kıymetli madenler üzerindeki hak sahibinin belirlenmesine ilişkin ilkelerin değerlendirilmesinden oluşmaktadır.

B. Ziyet Eşyalarına İlişkin Değişen ve Güncel Yargıtay Kararları

Eşlerin birbirine veya üçüncü kişilerin eşlere, evlilik sebebiyle verdikleri ziyet eşyasının, eşlerden biri tarafından iade talebine konu edilmesine ilişkin uyuşmazlıklarda, Yargıtay çeşitli tarihlerde farklı görüşleri benimsemiştir.¹⁸ Görüş değişikliğine gidilen 04.04.2024 tari-

¹⁷ Serozan, N. 3.

¹⁸ Bazı kararlarında üçüncü kişilerce düğün sırasında takılan takıların kim tarafından ve hangi eşe takılırsa takılsın aksine bir anlaşma ya da örf ve âdet kuralı olmadığı takdirde kadına bağışlandığı ve onun kişisel malı olduğu kabul edilmiştir. Yargıtay 3. Hukuk Dairesi, T. 29.11.2023, E. 2023/1549, K. 2023/3448 “Düğünde kadına takılan ziyet eşyaları, kim tarafından takılmış olursa olsun kadına bağışlanmış sayılır ve artık kadının kişisel malı kabul edilir.” www.kazancı.com.tr. Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, E. 2017/3-1038, K. 2021/458, T. 13.4.2021 “Yargıtayın yerleşik uygulamasına, yaygın örf ve âdet ile ülke gerçeklerine göre kural olarak, düğün sırasında takılan ziyet eşyası ve paralar kim tarafından ve hangi eşe takılırsa takılsın aksine bir anlaşma ya da örf ve âdet kuralı olmadığı takdirde kadına bağışlanmış sayılır ve artık kadının kişisel malı kabul edilir. Yani erkeğe takılan ziynetler ve paraların da aksi kanıtlanmadığı müddetçe kadına ait olduğu kabulü vardır. Söz konusu ziyet eşyasının (altın vs.) evlenme sebebiyle gerek ailelerce ve gerek yakınlarca kadına geleceğinin güvencesi olarak takıldığı kabul edildiğinden emaneten (altın olarak) takıldığı konusunda kadının bir kabulü olmadığı sürece genel kural kabul edilecektir. Artık, ziynetlerin geri istenmemek üzere verildiği iddia ve ispat edilmedikçe, bunları alan iade etmekle yükümlüdür. 22. İspat külfetinin hangi tarafta olduğu hususunun, yukarıda bahsedilen hukuki düzenleme çerçevesinde çözümlenmesi gerekmektedir. Davalı genel kuralın aksine örf ve adetleri bulunduğunu iddia ettiğine göre bunu ispat külfeti kendisine düşmektedir. Davalı ispat amacıyla muhtar olan tanık Z.... Ç...1 dinletmiş; tanık iddia edilenden farklı olarak “bizim adetlerimiz düğünde takılan takılar, kıza takıldıysa kızın, oğlana takıldıysa oğlanın olur” şeklinde ifade

vermiş; mahkemece tanığın beyanı esas alınarak hüküm kurulmuştur. 23. Hemen belirtmek gerekir ki, düğünde takılan takıların erkeğe ait olduğu yönünde örf ve adetleri bulunduğunu belirten davalının, dinlettiği tanığın beyanı ve Yargıtay'ın yerleşik uygulamasına yansıyan yaygın örf ve âdet karşısında daha köklü bir adetin varlığını ispatlayamadığı açıktır. Bu durumda genel kuraldan ayrılınmasını gerektirecek bir durum söz konusu değildir" www.kazanci.com.tr. Bazı kararlarda ise kadına özgü olmayan yatırım amaçlı takıların hangi eşe ait olduğunun ispat edilememesi halinde onların paylı mülkiyetinde olduğunu ve erkeğe özgü ziynet eşyasının erkeğe verilmiş sayılacağını kabul etmiştir. Yargıtay 8. Hukuk Dairesi, T. 24.9.2020, E. 2020/949, K. 2020/5378 "Kadına özgü ziynet eşyaları, eşler arasında aksine bir anlaşma veya bu konuda yerel bir adet bulunmadıkça evlilik sırasında kim tarafından hangi eşe takılmış olursa olsun kadın eşe bağışlanmış sayılır ve artık onun kişisel malı niteliğindedir (TMK madde 1, 6, 220/1-1, 222/1, HMK madde 190, YHGK'nin 04.03.2020 tarihli ve 2017/ 3-1040 E., 2020/240 Sayılı kararı). Aksi halde, eşlerden hangisine ait olduğu ispat edilemeyen mallar onların paylı mülkiyetinde sayılır (TMK madde 222/2). Somut olayda, varlığı ispatlanan tel bilezik ve işlenmiş bilezikler kadına özgü ziynet eşyası niteliğinde olup, eşler arasında aksine bir anlaşma veya bu konuda yerel bir adet bulunmadıkça evlilik sırasında kim tarafından hangi eşe takılmış olursa olsun kadın eşe bağışlanmış sayılır ve artık onun kişisel malı niteliğindedir. Ancak varlığı ispatlanan gremse, reşat, tam, yarım, çeyrek, gram altınlar ise kadına özgü ziynet eşyası niteliğinde olmayıp, hangi eşe ait olduğu ispat edilememesi halinde onların eşlerin paylı mülkiyetinde olduğunu kabulü gerekir" www.kazanci.com.tr. Yargıtay 2. Hukuk Dairesi, T. 22.1.2007, E. 2006/21021, K. 2007/101 "Dava konusu olan erkek künyesi haricindeki ziynet eşyaları ve paranın düğünde hediye olarak davacıya takıldığı, daha sonra otomobil alımı amacıyla davalı tarafından bozdurulup davacıya iade edilmediği, davacının dövülmüş vaziyette evden ayrıldığı; boşanma ve ceza dosyaları, doktor raporu ve tanık beyanlarıyla sabittir. Davalı kocaya ait olması gereken 1 adet erkek künyesi dışındaki dava konusu altınlar ve para yönünden davanın kabulü gerekirken dosya kapsamına uymayan yanlış gerekçeyle davanın reddi usul ve yasaya aykırıdır". www.kazanci.com.tr. Bazı kararlarda ise takının geçici olarak takılıp takılmadığı veya erkeğe takılan takıların kadına bağışlanıp bağışlanmadığı üzerinde durarak sonuca ulaşmıştır. Yargıtay 3. Hukuk Dairesi, T. 14.12.2015, E. 2015/12012, K. 2015/20160 "Ancak, Yargıtay'ın yerleşik uygulamasına, örf ve adete, ülke gerçekleri ile yöresel geleneklere göre evlenme sebebiyle gerek ailelerce ve gerekse yakınlarınca kadına geleceğinin güvencesi olarak takılan ziynet eşyaları (altın vs.) emaneten (geçici) olarak olarak takıldığı konusunda kadının bir kabulü olmadığı sürece düğünde davacı kadına bağışlanmış sayılır. Aynı biçimde düğünde erkeğe takılan fakat daha sonra koca tarafından eşine (kadına) verilen ziynet eşyaları için de kadının herhangi biçimde kabulü söz konusu olmadıkça ve aksi de kanıtlanmadıkça kocanın bu eşyaları eşine bağışladığı kabul edilir. Somut olayda; aksi iddia ve ispat edilmediğine göre, düğünde erkeğe takılan küçük altınlar da davalı tarafından davacıya bağışlanmış sayıldığından, bu eşyalar yönünden de talebin kabulüne karar verilmesi gerekir iken, eksik inceleme, yanlılgı değerlendirme ve yasal olmayan gerekçeler ile yazılı şekilde karar verilmesi doğru bulunmamıştır." www.kazanci.com.tr.

hinden önceki son dönem kararlarında, ağırlıklı olarak aksine bir anlaşma ya da örf ve âdet kuralı yok ise ziyet eşyası ve paranın kim tarafından ve hangi eşe takılırsa takılsın kadına bağışlanmış sayılacağına ve onun kişisel malı kabul edileceğine hükmedilmiştir. Bu ilkeler çerçevesinde birçok karar verilmiş ve hukuki temeli olmamasına rağmen eşlere verilen ziyet eşyası, yatırım amaçlı kıymetli madenler ve para, kadının kişisel malı kabul edilmiştir. Son olarak Yargıtay 2. Hukuk Dairesi'nin, 2023-5704 Esas, 2024-2402 Karar sayılı ve 04.04.2024 tarihli kararıyla konuya ilişkin önceki görüşlerinde değişikliğe gidilmesinin zorunlu olduğunu belirtmesiyle, bu tür uyumsuzluklar bakımından yeni bir dönem başlamıştır.

Yargıtay'ın görüş değişikliğine gitmeden önceki kadının korunması temelli yaklaşımı, hukuki dayanaktan yoksun olduğu gerekçeyle yoğun şekilde eleştirilmiştir. Doktrinde Akçaal, Yargıtay tarafından, TMK. m. 220 hükmünün hangi bendine istinaden değerlendirme yapıldığı belirtilmeksizin, takıların kim tarafından kime takılırsa takılsın kadının kişisel malı sayılmasının isabetli olmadığını, sadece erkeğin kişisel kullanımına yarayan ziyet eşyasının TMK. m. 220, b. 1 gereğince, onun kişisel malı sayılarak mülkiyetinde bulunduğunu kabul etmek gerektiğini, ayrıca çeyrek, yarım, tam altın veya para gibi yatırım amaçlı takıların kişisel kullanımına özgülendiğinden bahsedilemeyeceği için TMK. m. 220/b.1 gereğince kişisel mal niteliğini haiz olmadığını, TMK. m. 220/b.2 hükmünden hareketle düğünde takılan ziyet eşyasının tamamının kadının kişisel malı olduğu sonucuna varılamayacağını, düğünün evlilik birliğinin kurulmasından sonra yapıldığı durumlarda, erkek tarafının bağışlama kastının genellikle kadına değil, erkeğe yönelik olmasından hareketle erkeğe takılan ziyet eşyalarının erkeğe bağışlandığının ve onun kişisel malı olarak kabul edilmesi gerektiğini, belirtmiştir.¹⁹

Acabey ise erkeğin arkadaşları veya hısımları tarafından getirilen hediyelerin geline verilmiş sayılmasının hayatın gerçekleriyle bağdaşmadığını ve olağan kabul edilemeyeceğini, nikah töreni öncesi veya sonrası evlilik nedeniyle eşlere verilen her türlü takı ve hediyelerin, çiftlere destek sağlamak üzere her ikisine birden verilmiş olmasının hayatın olağan akışına daha uygun olduğunu, bu nedenle eşlere ev-

¹⁹ Akçaal, s. 272-273.

lilik nedeniyle verilen her türlü takı ve hediyein sadece birine verilmediği sürece eşlerin paylı mülkiyetinde kabul edilmesi gerektiğini savunmaktadır.²⁰

Özcan'a göre düğünde kadına takılan tüm takılar onun kişisel malı, erkeğe takılan cinse özgü takılar dışındakiler ise TMK m. 222/III gereğince aksi ispat edilinceye kadar edinilmiş mal olarak kabul edilmelidir.²¹ Kulaklı da mal rejiminin kurulmasından önceki malvarlığı değerleri üzerinde borçlar hukuku kurallarının geçerli olduğunu ve bu malvarlığı değerinin, evliliğin kurulmasından sonra ancak TMK. m. 220/b.2 kapsamında, kişisel mal olarak kabul edilebileceğini, dolayısıyla nikâh memuru önündeki olumlu cevaplardan önce gelin ve damada verilen ziynet eşyalarının, kime takılmışsa onun kişisel malı olarak mal rejimine dâhil olacağını, düğün merasiminin önce yapılması halinde damada takılan ziynet eşyalarının gelinin kişisel malı olarak nitelendirilemeyeceğini, Yargıtay'ın TMK. m. 220 hükmünü içtihatları ile aşmasının, Anayasa m. 7 hükmüne de aykırı olduğunu ileri sürmekte ve eşlere verilen ziynet eşyalarındaki kazandırma sebebini ortaya koymanın güçlüğünü dikkate alarak kim tarafından ve kime takılırsa takılsın ziynet eşyaları üzerinde eşlerin paylı mülkiyeti olduğunun kabul edilmesini teklif etmektedir.²² Tat'a göre resmi nikah bulunmadan önce veya sonra takılar hangi eşe verilmişse onun kişisel malıdır. Hangi eşe verildiği tespit edilemeyen akıların ise tarafların paylı mülkiyetinde olduğu kabul edilmelidir.²³

Yargıtay 2. Hukuk Dairesi, 4.4.2024 tarihinde, toplumdaki gelenek ve göreneklerin zamanla değişikliğe uğradığı, ekonomik ve hukuksal ilişkilerin dinamik yapısı, düğünde eşlerin ortak bir hayat kurmasına destek olmak amacı ile kadına özgü ziynet eşyaları dışında başkaca ekonomik değeri olan eşyaların da verildiği gerekçesiyle, görüş değişikliğine gittiğini belirterek erkeğe takılan, cinse özgü olmayan para ve ziynet eşyalarının da kadına ait olduğuna yönelik önceki kararlarından dönmüş ve "*Dairemizin ilkesel nitelikteki yeni görüşüne göre; "Ta-*

²⁰ Acabey, Teorik ve Pratik Yönleriyle Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi ve Tasfiyesi, Turhan, Ankara, 2020, s. 111.

²¹ Özcan, s. 176-177.

²² Kulaklı, s. 265, 270.

²³ Tat, s. 103.

raflar arasında ziynet eşyalarının paylaşımı konusunda anlaşma mevcut ise paylaşım bu anlaşmaya göre gerçekleştirilir. Ziynet eşyalarının paylaşımı konusunda taraflar arasında anlaşma bulunmadığı takdirde yerel örf ve adet varlığı iddia ve ispat edilirse bu kurala göre paylaşım gerçekleştirilir. Aksi takdirde erkeğe ve kadına takılan/verilen ve ekonomik değer taşıyan her şey kural olarak kendilerine aittir. Ne var ki takılar içinde karşı cinse özgü (kadına ya da erkeğe özgü) bir şey varsa o cinse verilmiş sayılır. Özgü olma konusunda çekişme varsa ve gerektiğinde bilirkişi incelemesi yapılmalıdır. Bilirkişi incelemesi sonucunda o şeyin her iki cinse özgü olduğu belirlenmişse o şey takılan/verilen eşe ait olur. Takı sandığı/torbasına konulan ekonomik değer taşıyan şeyin aidiyeti konusunda; konulan şey kadına ya da erkeğe özgü bir şey ise o cinse verilmiş sayılır, o şeyin her iki cinse özgü olduğu belirlenmişse ortak kabul edilmelidir” yönündedir. Uyuşmazlık, tarafların iddia ve savunmaları da dikkate alınarak bu ilkeler doğrultusunda çözümlenmelidir” şeklinde karar vermiştir.

II. YARGITAY’IN GÜNCEL GÖRÜŞÜNE İLİŞKİN KARARININ DEĞERLENDİRİLMESİ

Bu başlık altında ziynet eşyası yönünden mülkiyetin kazanılması, kazandırmanın kime yapıldığı ve niteliği üzerinde durulmuştur. Yargıtay’ın güncel kararı, Medeni Kanun, Borçlar Kanunu ve diğer genel hükümlere kapsamında değerlendirilmiştir.

A. Genel Olarak

Türk toplumunda yaşam boyu sürecek bir kader birliği olarak benimsenen evlenme, taşıdığı anlam itibarıyla her bölgeye özgü olarak çeşitli örf ve adetlerle tamamlanmaktadır. Başka ifadeyle eşlerin resmi memur önünde evlenmeye olumlu cevap vererek evlilik birliğini kurmalarından önce kız isteme, nişan, çeyiz gösterme, kına, kalın gibi örnekleri çoğaltılabilecek örf ve âdet niteliği taşıyan bir dizi merasim içinde yapılmaktadır. Henüz evlenme akdinin kurulmadığı merasimler sırasında veya evlenme akdinin kurulması sonrası, eşlere, diğer eş veya eşin ailesi, yakınları ve dostları gibi üçüncü kişiler tarafından ziynet eşyası, para veya kıymetli madenler hediye edilmektedir. Resmi memur önünde evlenmeye olumlu cevap vererek evlilik birliğini kuran eşler tarafından mal rejimi sözleşmesi ile yasada sınırlı olarak sayılan diğer mal rejimlerinden biri seçilmemiş ise yasal mal rejimi olan

edinilmiş mallara katılma rejimi uygulama alanı bulur (TMK m. 202, 206).²⁴

Edinilmiş mallara katılma rejiminin başlaması, mal rejiminin yürürlüğünden önce veya mal rejimi sırasında edinilen malvarlığı değerleri üzerindeki hak sahipliğini etkilemez.²⁵ Mal rejimi sırasında da TMK m. 223 uyarınca, “Her eş, yasal sınırlar içerisinde kişisel malları ile edinilmiş mallarını yönetme, bunlardan yararlanma ve bunlar üzerinde tasarrufla bulunma hakkına sahiptir”. Bu doğrultuda, eşlerin, mal rejiminin yürürlüğe girmesinden önce birbirinden bağımsız ve ayrı olan malvarlıkları mal rejiminin yürürlüğe girmesi ile bu özelliğini kaybetmez, her bir eş kendi malvarlığının aktifinde yer alan değerler üzerinde hak sahibi olmaya devam eder ve diğer eşin rızasını almadan hukuki işlem yapılabilir.²⁶

Evlilik birliğinin kurulması, bu andan itibaren uygulanan mal rejimi hükümleri, eşlerin hukuki işlem özgürlüğünü sınırlamaz.²⁷ TMK m. 193 uyarınca, “Kanunda aksine hüküm bulunmadıkça, eşlerden her biri

²⁴ Gümüş, s. 218; Muzaffer Şeker, Bilimsel Çalışmalar ve Güncel Yargıtay Kararlarıyla Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi ve Bağlantılı Konular, Oniki Levha, İstanbul, 2022, s. 41-42; Acabey, s. 18; Sarı, s. 5 vd.; Zeytin, N. 189-190; Şükran Şıpka, Türk Hukukunda Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi ve Uygulamaya İlişkin Sorunlar, 1. Basıdan 3. Tıpkı Basım, Oniki Levha, İstanbul, 2013, s. 87; Demet Özdamar, Ali Gümrah Toker, Ferhat Kayış, Burcu Yağcıoğlu, Aliye Akgün Toker, Yasal Mal Rejimi ve Tasfiyesi (Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi), 9. Baskı, Seçkin, Ankara, 2024, s. 28; Ahmet M. Kılıçoğlu, Aile Hukuku, Gözden Geçirilmiş Güncelleştirilmiş 7. Bası, Turhan, Ankara, 2024, s. 226; Turgut Akıntürk, Derya Ateş, Türk Medenî Hukuku, Aile Hukuku, C. II, Yenilenmiş 25. Bası, Beta, Ankara, 2024, s. 144; Mustafa Dural, Tufan Öğüz, Mustafa Alper Gümüş, Türk Özel Hukuku, Aile Hukuku, C. III, Gözden Geçirilmiş 19. Baskı, Filiz, İstanbul 2024, Sn. 1018; Ahmet Kılıçoğlu, Katkı-Katılma Alacağı, 7. Bası, Turhan, Ankara, 2020, 51.

²⁵ Şeker, s. 41, 46; Acabey, s. 102-103; Gümüş, s. 277; Zeytin, N. 205, 240; Sarı, s. 51 vd.; Acabey, “Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Mal Grupları-İspat Kuralları ve Eşlerin Paylı Mülkiyeti Altındaki Mallara İlişkin Düzenlemeler”, *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 2007, C. 9, Özel Sayı, s. 492, dn. 1; Faruk Acar, Aile Hukukumuzda, Aile Konutu, Mal Rejimleri, Eşin Yasal Miras Payı, Genişletilmiş ve Güncellenmiş 6. Baskı, Seçkin, Ankara, 2021, N. 475.

²⁶ Gümüş, s. 277; Akıntürk/Ateş, s. 162; Şıpka, s. 127; Acabey, s. 102-103; Acabey, “Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Mal Grupları-İspat Kuralları ve Eşlerin Paylı Mülkiyeti Altındaki Mallara İlişkin Düzenlemeler”, s. 495; Zeytin, N. 207; Sarı, s. 52 vd.; Acar, N. 477.

²⁷ Gümüş, s. 277; Akıntürk/Ateş, s. 162; Şıpka, s. 127.

*diğeri ve üçüncü kişilerle her türlü hukukî işlemi yapabilir.*²⁸ Bu doğrultuda, mal rejiminin yürürlüğünden önce olduğu gibi mal rejimi sırasında da eşler, malvarlığını etkileyen hukuki işlemlerle hak kazanabilir veya borç altına girebilirler. Eşlerin malvarlığına ilişkin hukuki işlemlerinin hüküm ve sonuçlarına genel hükümler uygulanır.

Somutlaştırmak gerekirse, eşlerin ziynet eşyası veya diğer takılar üzerinde mülkiyet hakkını kazanmasına, taşınır mülkiyetinin kazanılmasına ilişkin hükümler uygulanır. Bu noktada mal rejiminin yürürlüğe girip girmediğinin bir önemi bulunmamaktadır. Rejimin yürürlüğe girmesi üzerine, eşlerin edindikleri malvarlığı değerleri, edinme zamanındaki belirli özelliklerine göre edinilmiş ve kişisel mallar olarak ikili bir ayrıma tabi tutulur (TMK m.219-221).²⁹ Bu ayrım etkisini mal

²⁸ Hükümden de anlaşıldığı üzere, eşlerin hukuki işlem özgürlüğünün yasadan doğan sınırlamaları bulunmaktadır. Bunları iki grupta ele almak mümkündür. Birinci grup, evliliğin genel hükümlerinde düzenlenen sınırlamalardır. Bunlar, aile konutuna özgü işlemler (TMK m.194), eşlerden birinin tasarruf yetkisinin yasadaki koşulların gerçekleşmesi ile diğerinin rızasına tutulmasıdır (TMK m.199). Paylı mülkiyet konusu malda eşlerden birinin kendi payı üzerinde diğer eşin rızasına bağlı olarak tasarruf edebilmesini düzenleyen TMK m. 223/II ise mal rejimi hükümlerinden doğmaktadır. Konu hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Zeytin, N. 210 vd.; Sarı, s. 57 vd.; Acabey, s. 103 vd.; Gümüş, s. 278; Şıpka, s. 128 vd.

²⁹ Akıntürk/Ateş, s. 157; Şıpka, s. 89 vd.; Şeker, s. 41 vd.; Acabey, s. 65; Gümüş, s. 253, 277; Zeytin, N. 241 Sarı, s. 51 vd.; Acabey, “Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Mal Grupları-İspat Kuralları ve Eşlerin Paylı Mülkiyeti Altındaki Mallara İlişkin Düzenlemeler”, s. 494. Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, T. 7.6.2022, E. 2019/8-335, K. 2022/850 “Mal rejimi; eşlerin evlenmeden önce sahip oldukları ve evlilik birliği devam ettiği sürece edindikleri mallar üzerindeki hakları, birbirlerine ve üçüncü kişilere karşı sorumlulukları ile evlilik birliği sona erdiğinde bu malların paylaşılması yönündeki kurallar bütününe ifade etmektedir. Mal rejimleri, yasal ve seçimli mal rejimleri olarak iki gruba ayrılmıştır. Eşlerin malvarlıklarının yönetimi hususunda sözleşme ile mal rejimini tayin etme imkânı bulunmakla birlikte, bu seçimin gerçekleşmemesi ihtimali gözetilerek kanun gereği eşlerin tabi olacakları yasal mal rejimi belirlenmiştir. 14. Bilindiği üzere TMK’nın 202. maddesinin 1. fıkrası uyarınca eşler arasında edinilmiş mallara katılma rejiminin uygulanması asıldır. Yasal mal rejimi olan edinilmiş mallara katılma rejimine yönelik düzenlemeler TMK’nın 218 ilâ 241. maddeleri arasında yer almaktadır. Edinilmiş mallara katılma rejimi, edinilmiş mallar (TMK m.219) ile eşlerden her birinin kişisel mallarını (TMK m.220-221) kapsar. 15. Edinilmiş mallara katılma rejiminin tasfiyesi için tasfiyeye konu malın hangi grupta yer aldığına belirlenmesi zorunludur. Zira malvarlığının yer aldığı grup, bu malvarlığının tasfiyeye girip girmeyeceği veya tasfiyeye girmesi hâlinde ne şekilde tasfiye edileceği açısından büyük önem taşımaktadır. Ayrıca belirtmek gerekir ki; edinilmiş mallara katıl-

rejiminin sona ermesi ile gösterir ve her bir eşin diğerinin edinilmiş malları üzerindeki katılma alacağı belirlenir.³⁰ Başka ifadeyle bu ayrıma, mal rejiminin devamı sırasında bir sonuç bağlanmamıştır.³¹

Yukarıda yer verilen açıklamalar ışığında görülmektedir ki, eşin bir malvarlığı değeri üzerinde hak sahibi olup olmadığının belirlenmesinde genel hükümler uygulanır (TMK m. 763/I). Böylece hukuki işlem özgürlüğüne sahip eşler, diğerinin rızasını almaksızın üçüncü kişilerle, edinilmiş ve kişisel malları üzerinde, serbestçe tasarruf edebileceklerdir.³² Mal rejimine ilişkin hükümler ise hak sahibi olunan malvarlığı değerinin eşin hangi mal gurubu içinde yer aldığını belirler (TMK m. 219-221).³³ Eşlerin ziynet eşyasının maliki olduğu iddiası ile istihkak davası niteliğindeki iade davası açmaları halinde de genel hükümler uyarınca öncelikle kazandırıcı işlemin hangi eş lehine yapıldığı belirlenmeli ve ardından mal rejimi hükümleri doğrultusunda eşyanın eşin hangi mal gurubuna dahil olduğu değerlendirilmelidir.

Yargıtay konuya ilişkin güncel görüşünde, cinse özgü ziynet eşyaları bakımından mülkiyetin kazanılmasında, taşınır mülkiyetinin kazanılmasına ilişkin hükümler çerçevesinde, taraf iradelerini, özel hukukun temeli olan malvarlığını etkileyen işlemler başlığı altında tasarruf işlemi ile hangi eşe kazandırma yapıldığını esas almama konusunda, önceki kararlarındaki tutumunu sürdürmektedir. Bununla birlikte ziynet eşyasının dahil olduğu malvarlığı grubunun belirlenmesinde, yasal mal rejimi hükümlerinin başlangıç anı bakımından bir ayrım yapılmamaktadır. Kararlarda, cinse özgü olma hem eşya üze-

ma rejiminde kural, mal gruplarının değişmezliğidir. TMK'nın 221. maddesinin 1 ve 2. fıkraları ile açıklanan istisnalar dışında, eşler; mal gruplarını değiştiremezler, aksine ilişkin sözleşmeler geçersizdir. Bir eşin bütün malları, aksi ispat edilmeye kadar edinilmiş mal olarak kabul edilir (TMK m.222/3). www.kazanci.com.tr.

³⁰ Acabey, s. 65, Şeker, s. 41 vd.; Acabey, "Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Mal Grupları-İspat Kuralları ve Eşlerin Paylı Mülkiyeti Altındaki Mallara İlişkin Düzenlemeler", s. 492; Zeytin, N. 242; Sarı, s. 52.

³¹ Acabey, s. 65, Zeytin, N. 242; Sarı, s. 52; Murat Uyumaz, "Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminin Tasfiyesinde İspat ve Envanter", *Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 2017, C. 21, S. 3-4, 124.

³² Gümüş, s. 277; Şıpka, s. 127; Acabey, s. 102-103; Acabey, "Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Mal Grupları-İspat Kuralları ve Eşlerin Paylı Mülkiyeti Altındaki Mallara İlişkin Düzenlemeler", s. 495; Zeytin, N. 207; Sarı, s. 52 vd.; Acar, N. 477.

³³ Zeytin, N. 240; Acar, 371.

rindeki mülkiyet hakkı sahibinin hem eşyanın dahil olduğu malvarlığı grubunun belirlenmesinde ortak bir ölçüt olarak ele alınmakta ve yeni eleştirilere kapı açılmaktadır. Konuya ilişkin değerlendirme her bir başlık altında sırasıyla ele alınacaktır.

B. Kazandırma Yapılan Eş Bakımından

Yargıtay 2. Hukuk Dairesi, ziynet eşyasının hak sahipliğini değerlendirdiği güncel kararında, ziynet eşyalarının paylaşımında, anlaşma veya örf ve âdet kuralı yok ise erkeğe ya da kadına verilen ve ekonomik değer taşıyan her şeyin kural olarak kendilerine ait olacağına ilişkin ifade, anlaşma yok ise örf ve âdet kuralının uygulanması gerektiğini belirten kısmı hariç yerindedir.³⁴ Şöyle ki kime kazandırılmak isteniyorsa, eşyanın ona verilmesi asıldır.³⁵ Bu davranış, mülkiyet hakkının, eşyanın verildiği kişiye kazandırılmasını amaçlayan örtülü bir irade beyanıdır.³⁶ Yargıtay bu sonucu cinse özgü olma niteliği bulunmadığı için yalnızca yatırım amaçlı kıymetli madenlerde ve parada kabul ediyor görünmektedir. Çünkü kararın devamında, cinse özgü takıların ait olduğu cinse verilmiş sayılacağına hükmetmiştir. Buna göre, cinse özgü takının ait olduğu cinse verilmesi halinde bir sorunla karşılaşılmayacaktır. Ancak cinse özgü takının, karşı cinse takıldığı, örneğin gerdanlığın damada ya da erkek kol saatinin geline verilmesi halinde zilyetliğin devredildiği eş değil eşyanın ait olduğu cinse sahip eş malik olacaktır. Zira gelinin veya damadın kullanabileceği, onların cinsine özgü bir takının karşı cinse verilmesi, kazandırma iradesinin yöneldiği eşin şahsı bakımından tartışma yaratmakta ve hayatın olağan akışına uygun görünmemektedir. Yargıtay da buradan hareketle

³⁴ Konuya ilişkin değerlendirme için bkz. II.E.

³⁵ Kulaklı, s. 270.

³⁶ Yargıtay'ın evlilik sebebiyle getirilen ziynet eşyası ve diğer takıların tamamının kadına bağışlanmış sayılacağı ve onun kişisel malı olduğu sonucuna ulaşan kararları açısından yaptığı değerlendirmede, Kulaklı tarafından davetlilerin merasim sırasındaki davranışlarının, iradeyi gösteren hareket (facta concludentia) olarak örtülü bir irade beyanı teşkil ettiği ve bu iradenin muhatabının ziynet eşyasının verildiği eş olduğu ifade edilmiştir. Konu hakkında bkz. Kulaklı, s. 270. Aynı şekilde Akçaal da erkeğin arkadaşlarının düğünde taktığı ziynet eşyası bakımından, bağışlama kastının, kadına değil, damada yönelik olduğunu, Yargıtay'ın belirttiği şekilde genel bir varsayım yerine, somut olayda bağışlama sözleşmesinin hangi taraflar arasında kurulduğunun tespit edilmesi gerektiğini belirtmiştir. Konu hakkında bkz. Akçaal, s. 274.

olsa gerek kazandırma yapan kişinin iradesinin, zilyetliği devrettiği eşe değil takıyı kullanabilecek cinsiyete sahip eşe yönelik olduğu kabulü üzerinden fiili bir karine yaratmıştır.³⁷ Kanımızca bu yaklaşım, kazandırma yapanın iradesini göz önüne almadığı için her zaman adil sonuçlar yaratmayacaktır.

Meseleye ilişkin olarak öncelikle kazandırma kavramına ve taşınır mülkiyetinin kazanılmasına ilişkin hükümlere değinmek gerekir. Kazandırma, bir kişinin malvarlığından veya çalışma gücünden bir başka kişinin malvarlığına bir menfaatin sağlanması olarak tanımlanmaktadır.³⁸ Kazandırma bir hukuki işlemle yapılıyorsa lehine kazandırmada bulunulan taraf bakımından yapılan kazandırıcı işlemde bahsedilir.³⁹

³⁷ Fiili karine kavramı için bkz. Vildan Peksöz, “Ziyet Eşyalarının İadesi Davasında İspat Yükü”, *İstanbul Hukuk Mecmuası*, 2021, C. 79, s. 1, s. 199; M. Kemal Oğuzman, Nami Barlas, *Medenî Hukuk*, 30. Baskı, Oniki Levha Yayınları, İstanbul, 2024, N. 1041-; Baki Kuru, Aydın Burak, *Medeni Usul Hukuku Ders Kitabı*, Yetkin, İstanbul 2023, s. 245; Ali Cem Budak, Varol Karaaslan, *Medeni Usul Hukuku*, 6. Bası, Filiz, İstanbul, 2022, § 15, N. 30. Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, T. 5.7.2023, E. 2023/191, K. 2023/703, “Karine, belli bir vakıadan, belli olmayan diğer bir vakıa için çıkarılan sonuçtur. Karine söz konusu olduğunda karine temeli ile karine sonucunu birbirinden ayırt etmek gerekir. Karineye dayanan taraf, sadece karine sonucunu ispat yükünden kurtulmuş olur, ancak karine temelini ispat etmek yükü altındadır. Maddi hukukta karineler, kanuni ve fiili karineler olmak üzere ikiye ayrılır. Karineler ispat yükü bakımından önemlidirler. Yaşam deneyi kuralları sonucu oluşan fiili karineyle, ziynet eşyaları; eşler arasında aksine bir anlaşma veya bu konuda yerel bir adet bulunmadıkça evlilik sırasında kim tarafından hangi eşe takılmış olursa olsun kadın eşe bağışlanmış sayılır ve artık onun kişisel malı niteliğini kazanır. Nitekim Hukuk Genel Kurulu’nun 05.05.2004 tarihli ve 2004/4-249 Esas, 2004/247 Karar; 04.03.2020 tarihli ve 2017/3-1040 Esas, 2020/240 Karar; 04.11.2020 tarihli ve 2017/3-1512 Esas, 2020/835 Karar; sayılı kararlarında da aynı ilke benimsenmiştir.” www.kazancı.com.tr.

³⁸ Oğuzman/Barlas, N. 639; Necip Kocayusufpaşaoğlu, *Borçlar Hukukuna Giriş, Hukuki İşlem, Sözleşme*, C. 1, Yenilenmiş Genişletilmiş Tamamlanmış 4. Basıdan 7. Tıpkı Bası, Filiz, İstanbul, 2017, § 11, N.38; Eren, N. 498; Andreas von Tuhr, *Borçlar Hukukunun Umumi Kısım*, C. 1-2, çev. Cevat Edege, Gözden geçirilmiş 2. Baskı, Olgaç Matbaası, Ankara, 1983, s. 193 vd.; Gülşah Vardar Hamamcıoğlu, *Medeni Hukukta Tasarruf İşlemi Kavramı*, İstanbul, Oniki Levha, İstanbul, 2014, s. 49 vd.; Mustafa Dural, Suat Sarı, *Türk Özel Hukuku*, C. I, Temel Kavramlar ve Medeni Kanunun Başlangıç Hükümleri, 19. Bası, Filiz, İstanbul, 2024, N. 1140; Ege Türel, *Kazandırmanın Hukuki Sebebi*, Oniki Levha, İstanbul 2024, s. 37-38; Esen Kabaş Tezcan, *Kazandırmanın Hukuki Sebebi (Causa)*, Adalet, Ankara, 2022, s. 115.

³⁹ Selahattin Sulhi Tekinay, Servet Akman, Halûk Burcuoğlu, Atilla Altop, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, 7. Baskı., Filiz, 1993, s. 49; Hüseyin Altaş, *Medeni Hukuk Başlangıç Hükümleri*, (TMK m. 1-7), 2. Baskı, Yetkin, Ankara, 2020, s. 143;

Taşınır eşya niteliğindeki ziyet eşyası ve diğer takıların mülkiyetinin devri, devreden taraf açısından tasarruf işlemi, devralan eş açısından ise kazandırıcı işlem niteliğindedir.⁴⁰ Taşınır mülkiyetinin devrinde tasarruf işlemi, TMK m.763/I hükmünde düzenlenmiştir.⁴¹ Hükümde yalnızca zilyetliğin devrinden söz edilmişse de tasarruf işlemi bundan ibaret değildir.⁴² Aynı zamanda devrin aynı hakkın kazandırılması amacıyla yapıldığı konusunda taraf iradelerinin uyuşmasını anlatan aynı sözleşmenin varlığı şarttır⁴³. Ziyet eşyasının veya diğer takıların teslimi sırasında, devreden ile devralan eşin mülkiyetin geçişi konusunda anlaşması ile hak kesin olarak devralan eşin malvarlığına geçer. Bu sonucu devre konu ziyet eşyasının cinse özgü olmaması değiştiremez.

Ziyet eşyası veya diğer takıların hangi eşe kazandırılmak istendiğinin tartışmalı olduğu durumlarda, zilyetliğin devri, aynı sözleşmenin yapıldığı sıradaki hal ve şartların değerlendirilmesi gerekir. Taraf iradelerinin yorumunda, takının cinse özgü olup olmaması da göz önünde bulundurulacak unsurlardan biri ise de bunun tek başına belirleyici olduğu sonucuna varılmamalıdır. Zira eşlere ziyet eşyası veya takı hediye edilmesinin temelinde toplumsal dinamikler yatmaktadır. Şöyle ki yaşam deneyimleri, merasimler sırasında hediyelerin, eşlere genellikle kendi sosyal çevreleri veya yakınları tarafından verildiğini göstermektedir⁴⁴. Genellikle gelinin sosyal çevresi geline, damadınkiler ise damada hediyelerini sunmaktadırlar.⁴⁵ Nitekim doktrinde

Rona Serozan, Medeni Hukuk, İstanbul, 6. Bası, Vedat, 2015, III § 3, N. 11; Oğuzman/Barlas, N. 641; Dural/Sarı, N. 1139; Vardar Hamamcıoğlu, s. 49.

⁴⁰ Nomer/Ergüne, N. 843; Vardar Hamamcıoğlu, s. 49; Dural/Sarı, N. 1141; Oğuzman/Barlas, N. 642-643.

⁴¹ Taşınır mülkiyetinin devren kazanılması için bkz. Oğuzman/Seliçi/Oktay Özdemir, N. 2581 vd.; Nomer/Ergüne, N. 838, 843; Vardar Hamamcıoğlu, s. 228 vd.

⁴² Nomer/Ergüne, N. 838, 843; Vardar Hamamcıoğlu, s. 228. TMK m. 763/I'de ifade edilen zilyetliğin devrinin, tasarruf işleminin bir parçası olduğu yönünde bkz. Oğuzman/Seliçi/Oktay Özdemir, N. 2582.

⁴³ Nomer/Ergüne, N. 838, 843; Vardar Hamamcıoğlu, s. 228; Oğuzman/Seliçi/Oktay Özdemir, N. 2583.

⁴⁴ Kulaklı, s. 264, 269, 270, 273; Tat, s. 107. Yargıtay'ın evlilik sebebiyle getirilen ziyet eşyası ve diğer takıların tamamının kadına bağışlanmış sayılacağı yönündeki kararı açısından da erkeğin arkadaşları ve hısımları tarafından verilen hediyelerin geline verilmiş sayılmasının hayatın gerçekleriyle bağdaşmadığı, kişilerin bazen daha önce hiç tanımadıkları geline hediye vermelerinin olağan olmadığı yönünde bkz. Acabey, s. 111.

⁴⁵ Kulaklı, s. 264, 269, 270, 273; Tat, s. 107.

de hediyein eşlerden birinin sosyal çevresi veya yakınları tarafından verilmesi, ilgili eşe kazandırma yapıldığının göstergesi olarak kabul edilmektedir.⁴⁶ Bir gerdanlığın aile geleneği olarak nesilden nesile aktarılması için annesi tarafından damada verilmesi örneğinde, kazandırmanın damada yapıldığı açıktır. Zira burada arzu edilen, mülkiyetin damada devredilmesi, gerdanlığın da damadın eşi kim olursa onun tarafından kullanılmasıdır. Başka ifade ile içinde bulunulan hal ve şartlardan kazandırma yapanın iradesinin yöneldiği eşin, damat olduğu anlaşılmaktadır. Dolayısıyla somut olayda, takının cinse özgü olması, taşınır mülkiyetinin kazanılmasına ilişkin hükümlerde ayrılmak için yeterli bir sebep değildir. Bu noktada eşya üzerinde mülkiyet hakkı sahibi olmakla, o eşyanın kişisel olarak kullanılması sonucu kişisel mal gurubuna dahil olması da birbirine karıştırılmamalıdır.⁴⁷ Kişisel kullanıma özgülenmiş bir malın, kişisel mal sayılabilmesi için öncelikle o eşin malvarlığında yer alması, eşin malik olması gerekir.⁴⁸ Örneğimizde, gerdanlık damat tarafından evlilik süresince gelinin kullanımına sunulacak olsa da gelin mülkiyet hakkına sahip olmadığından gerdanlık onun kişisel malı haline gelmeyecektir.

Kural kazandırmanın muhatabı olan eşin ziynet eşyasının maliki olması ise de somut olayın özellikleri doğrultusunda farklı sonuca varılması da mümkün olabilir. Böyle durumlarda değerlendirme yapılırken hediyein konusunun, yerleşik örf ve adetlerin ve diğer olguların da göz önüne alınması gerektiği, karşılıksız kazandırmada eşlerden birinin muhatap alınmasının her zaman kazandırmanın muhatap eşe yapıldığı sonucunu doğurmayabileceği belirtilmektedir.⁴⁹ Ülkemizde özellikle eşlerin ailesi ve yakınları tarafından evliliğin sembolü olarak diğer eşe ziynet eşyası alınması da yaygın bir örf ve adettir.

Damadın ailesinin veya yakınlarının gelin için altın set yaptırması ya da gelinin ailesinin damat için erkek bilekliği alması halinde, eşyanın kazandırma yapılmak istenen eşe verilmek üzere diğer eşe veya onun ailesine teslim edilmesi ile karşılaşılabilir. Örneğin damadın akrabası olan ve fakat merasime katılma imkânı bulunmayan

⁴⁶ Sarı, s. 178.

⁴⁷ Kişisel mal hakkında yapılan değerlendirmeler için bkz. II. D.

⁴⁸ Acabey, s. 11; Sarı, s. 172; Acar, s. 811; Gümüş, s. 266; Zeytin, N. 242.

⁴⁹ Sarı, s. 179.

davetlinin ya da damadın kardeşlerinin gelin için yaptırdığı ve onun adının yazılı olduğu inci kolyeyi, gelin adına hareket eden damada teslim etmesi halinde, kazandırma iradesinin damada yönelik olmadığı açıktır. Bu örnekte, cinse özgü bir ziynet eşyası olan inci kolyenin mülkiyeti, kolye karşı cins damada verilmiş olsa bile TMK m. 978 doğrultusunda, zilyetliğin dolaylı devir yollarından biri olan temsilciye teslim ile gelin tarafından kazanılmış olur.⁵⁰ Temsilci sıfatıyla hareket eden damat, kendisi için zilyetlik iradesi taşımadığından gelin için zilyet durumundadır.⁵¹ Damadın kolyeyi teslim alırken gelin adına hareket etme iradesi şart olmakla birlikte, temsilci olduğunu açıklaması beklenmeyecek ve açıklama ilkesinin istisnalarının düzenlendiği TBK m. 40/II, c. 2'nin "...karşı taraf bir temsil ilişkisinin varlığını durumdan çıkarıyor veya çıkarması gerekiyorsa.....hukuki işlemin sonuçları doğrudan doğruya temsil olunana ait olur" ifadesi uyarınca doğrudan temsilin sonuçları doğacaktır.

Ziyet eşyasının iadesi davalarında, maddi hukuk açısından yapılan tespitler tek başına yeterli olmayıp ispat kurallarına da değinilmesi gerekir. TMK m. 6 uyarınca, "*Kanunda aksine bir hüküm bulunmadıkça, taraflardan her biri, hakkını dayandırdığı olguların varlığını ispatla yükümlüdür*". Bu genel kuralın daha ayrıntılı düzenlendiği HMK m. 190 ise "*İspat yükü, kanunda özel bir düzenleme bulunmadıkça, iddia edilen vakiya bağlanan hukuki sonuçtan kendi lehine hak çıkaran tarafa aittir*" şeklindedir. Özel hüküm niteliğindeki TMK m. 222/Y'de de TMK m. 6 ve HMK m. 190/ (1) ile paralel şekilde, belirli bir malın eşlerden birine ait olduğunu iddia eden kimsenin, iddiasını ispat etmekle yükümlü olduğu düzenlenmiştir. Bu hükmün, yasal mal rejiminin sona ermesi ve tasfiyesine ilişkin olduğu ve bu aşamaya geçilmeden uygulama alanı bulmayacağı gözden uzak tutulmamalıdır.⁵² Hükümler birlikte değerlendirildiğinde, ispat yükünün, iddia edilen vakiya

⁵⁰ Temsil yolu ile zilyetliğin kazanılması için bkz. Oğuzman/Seliçi/Oktay Özdemir, N. 362 vd.; Nomer/Ergüne, N. 139. Zilyetliğin teslim yolu ile devrini maddi fiil olarak kabul ettiği için TMK m. 978 hükmünde gerçek anlamda bir temsil olmadığı yönünde bkz. Sirmen, s. 58; Rona Serozan, Eşya Hukuku I, Genişletilmiş 3. Bası, Filiz, İstanbul, 2014, N.523 vd.

⁵¹ Temsilci sıfatı ile hareket eden kimsenin başkası için zilyet olduğu yönünde bkz. Oğuzman/Seliçi/Oktay Özdemir, N. 362 vd. Zilyet yardımcısı olduğu yönünde bkz. Serozan, Eşya Hukuku, N. 524.

⁵² Uyumaz, s. 138; Gümüş, s. 274.

bağlanan sonuçtan kendi lehine hak çıkaran tarafa ait olduğu görülmektedir.⁵³

Kural bu olmakla birlikte, inceleme konumuz kapsamında, ziynet eşyasının iadesinin talep edildiği eş bakımından, TMK m. 985 hükmünde yer alan mülkiyet karanesi, genel hükümlerde düzenlenen ispat yükünün istisnalarından birini oluşturmaktadır (HMK m. 190/ (2)).⁵⁴ Hüküm uyarınca, “*Taşınırın zilyedi onun maliki sayılır*”. Buna göre, bir kimse zilyet olduğu mal üzerinde mülkiyet hakkına sahip olduğunu iddia ediyorsa, onun malik olduğu karine olarak kabul edilir.⁵⁵ Bir taşınırın zilyedi, kendisine karşı açılan her davada üstün hakka sahip olduğu karanesine dayanabilir (TMK m. 987/I).⁵⁶

Yukarıda verilen örnekler üzerinden somutlaştırılacak olursa, kendi ailesi tarafından aile geleneği olarak gelinin kullanması için mülkiyeti damada devredilen gerdanlık örneğinde, eşler arasında bir boşanma davasının söz konusu olması ihtimalinde, gelin tarafından mülkiyet iddiasıyla gerdanlığın kendisine verilmesi talep edildiğinde, davalı TMK m. 985 uyarınca mülkiyet karanesine dayanmakla ispat yükünü yerine getirmiş olacak, davacı gelin ise karineyi çürütmek için delil göstermek ve mülkiyet hakkının kendisine ait olduğunu ispatlamak zorunda kalacaktır⁵⁷. Bunun ise son derece güç olduğu açıktır.

⁵³ Kuru, s. 232; Budak/Karaaslan, § 15, N. 16. Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, T. 5.7.2023, E. 2023/191, K. 2023/703 “İspat yükü hakkında genel kural; 4721 sayılı Kanun’un 6. maddesinde “Kanunda aksine bir hüküm bulunmadıkça, taraflardan her biri, hakkını dayandığı olguların varlığını ispatla yükümlüdür” ve 6100 sayılı Kanun’un 190. maddesinde de “İspat yükü, kanunda özel bir düzenleme bulunmadıkça, iddia edilen vakiya bağlanan hukuki sonuçtan kendi lehine hak çıkaran tarafa aittir. Kanuni bir karineye dayanan taraf, sadece karinenin temelini oluşturan vakiya ilişkin ispat yükü altındadır. Kanun’da öngörülen istisnalar dışında, karşı taraf, kanuni karinenin aksini ispat edebilir” şeklinde iki düzenleme ile hüküm altına alınmıştır. Buna göre ispat yükü; kanunda özel bir düzenleme bulunmadıkça, iddia edilen vakiya bağlanan hukuki sonuçtan kendi lehine hak çıkaran tarafa aittir. Her iki düzenlemede birbirleri ile paralel olup, HMK madde 190/1. hükmü, TMK’nın 6. maddesine göre daha açık ve üzerinde uzlaşma bulunan bir ifadedir”. www.kazanci.com.tr.

⁵⁴ Kuru, s. 244-246; Budak/Karaaslan, § 15, N. 28.

⁵⁵ Nomer/Ergüne, N. 201; Oğuzman/Seliçi/Oktay Özdemir, N. 466; Sirmen, s. 83.

⁵⁶ Oğuzman/Seliçi/Oktay Özdemir, N. 477; Sirmen, s. 87.

⁵⁷ Yargıtay taşınır niteliğini haiz olduğu için evi terk eden kadının ziynet eşyasını da üzerinde taşıdığını ya da götürdüğünü ancak kadının normal olmayan yollarla evden ayrılmış olması halinde ziynet eşyalarını yanında götürdüğünü kocanın

Ziynet eşyasının gelini temsilen damada verildiği ikinci örnekte ise durum farklıdır. Şöyle ki mülkiyet karinesinden yararlanabilmek için zilyedin mülkiyet hakkı sahibi olduğunu iddia etmesi yanında içinde bulunan hal ve şartların aksini göstermemesi gerekir.⁵⁸ Davacı eş, ziynet eşyasının kendi cinsine özgü olduğunu ve yerel örf ve âdet uyarınca ya da somut olayın özellikleri doğrultusunda kazandırma iradesinin karşı cinse yönelik olmasının hayatın olağan akışına uygun olmadığını, ziynet eşyasının diğer eşe kendisini temsilen verildiğini ispatladığı durumlarda, davalı eş mülkiyet karinesinden yararlanamayacaktır.⁵⁹

ispat etmesi gerektiği yönünde fiili karine kullanmaktadır. Konu hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Peksöz, s. 202 vd. Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, T. 5.7.2023, E. 2023/191, K. 2023/703 “Uyuşmazlık konusu ziynet eşyaları; rahatlıkla saklanabilen, taşınabilen, götürülebilen türden eşyalardan olduğu için ziynet eşyalarında olağan olan, bu eşyaların kadın eşin himayesinde bulunmasıdır. Kaldı ki; hayat deneyimlerine göre de olağan olan bu çeşit eşyanın kadının üzerinde olması ya da evde saklanarak muhafaza edilmesidir. Bunların erkeğin zilyetlik ve korunmasına terk edilmesi olağan durumla bağdaşmaz. Bunun aksini iddia eden kadın eş iddiasını ispatla mükelleftir.14. Ziynet eşyası davalarında, ispat hukuku yönünden öncelikli kural; davacı kadın eş tarafından dava konusu edilen ziynet eşyalarının, cins, sayı, nitelik ve miktar olarak varlığının kanıtlanmış olması gerekliliğine ilişkindir. Ziynetlerin varlığını bu şekilde ispatlayan kadın eşin ikinci olarak ise; bu ziynetlerin evlilik birliği içinde kendisinden alındığını ve tekrar iade edilmediğini veya bu şekilde elinden alındığına dair bir iddiası yoksa evden ayrılırken bu eşyaları yanında götürmesinin mümkün olmadığını ispat etmesi gerekir. Diğer bir ifadeyle ziynet alacağı hakkı olduğunu iddia eden kadın eş, varlığını kanıtladığı dava konusu ziynetlerin kendinde olmadığını şüpheye yer vermeyecek şekilde kanıtlanmakla yükümlüdür. İşte bu anda; kadın eş, fiili karineyle kişisel malı niteliğinde kabul edilen ziynet eşyalarının kendi himayesinden çıkarak, erkek eşin himayesine girdiğini şüpheye yer vermeyecek şekilde ispatlamış ise artık erkek eş; kadın eşe ait olan ziynet eşyalarının iadesiyle yükümlü olmadığı hususunu ispat yükü altındadır. Borçlar hukuku genel hükümleri uyarınca; aslolan borçlunun aldığı şeyi geri vermekle yükümlü olduğu kuralıdır. İade edilmemek üzere alındığı hususunda ispat yükü ise yukarıda açıkça vurgulandığı gibi, iddia edilen vakıya bağlanan hukuki sonuçtan kendi lehine hak çıkaran tarafa ait olduğuna göre, davalı eğer ki ziynetlerin himayesine girdiğini kabul ederse bu ziynetleri iade etmemek üzere aldığı ispatlamalıdır.” www.kazancı.com.tr.

⁵⁸ Oğuzman/Seliçi/Oktay Özdemir, N.466, dn.183; Sirmen, s. 83-84.

⁵⁹ Oğuzman/Seliçi/Oktay Özdemir, N.466, dn.183; Sirmen, s. 83-84. Yargıtay 3. Hukuk Dairesi, T. 3.4.2014, E. 2013/20524, K. 2014/5390 “Yukarıda bahsedilen düzenlemelerden hareket edildiğinde; evlilik birliği içerisinde ortak giderler için bozdurulan ziynetlerin iade edilmemek üzere davalıya verildiği, vakıasının ispatı halinde, davalı lehine hak çıkacağından, ziynetlerin kadına iade edilmemek üzere bozdurulduğunu kanıtlama yükü de davalı tarafa aittir. Bir başka ifadeyle, ziynet eşyalarının iade edilmemek üzere davalıya verildiğinin, kadının isteği ve onayı

Bu durumda, mülkiyet hakkının tespiti ile ziynet eşyasının iadesine karar verilmelidir. Zira her iki örnekte de esasen mülkiyet hakkının hangi eşe ait olduğu tartışılmaktadır.

Doktrinde evlilik birliğinin özellikleri dikkate alınarak, eşlerden birinin kullanımında olan değerli ziynet eşyaları açısından zilyetliğe dayanan hak karinesinin çürütülmesinin kolay olması gerektiği savunulmaktadır.⁶⁰ Kanımızca ziynet eşyalarında hak karinesinin çürütülmesinde, özellikle uzun süren evliliklerin ardından yaşanacak ispat güçlüklerini aşabilmek için ilişkinin niteliği, yerel örf ve âdet, eşyayı veren kişinin içinde bulunduğu hal ve şartların titizlikle incelenmesi gerekecektir. Yargıtay ise cinse özgü ziynet eşyaları bakımından taraf iradelerini aşacak şekilde sözleşme özgürlüğüne müdahale ederek cinse özgü olan takının o cinse verilmiş sayılacağı yönünde fiili karine yaratmıştır.⁶¹ Buna göre, cinsine özgü takı kendisine verilmemiş olsa bile ilgili eş fiili karine gereği mülkiyet hakkı sahibi kabul edilecek, diğer eş ise takının kendisine mülkiyetin devri amacıyla verildiğini ispat ederek karineyi çürütmek zorunda kalacaktır.

ile bozdurulup ev ihtiyaçları için harcandığının davalı yanca kanıtlanması halinde koca ziynet eşyalarını iade yükünden kurtulur. (03.07.2013 tarih ve Esas no: 2012/6-1849, Karar no: 2013/1006). Bu itibarla; ilk etapta açıklığa kavuşturulması gereken olgu, düğünde erkeğe takılan ziynetlerin taraflardan hangisine ait olacağı hususudur. Menkul bir şeyin zilyedi onun maliki kabul edilir. Medeni Kanun'un 1.maddesi gereğince hâkim kanunda hüküm bulunmayan hallerde örf ve âdet gereğince karar verme yetkisine sahiptir. Taraflar zilyetlik karinesinin aksini her türlü delil ile kanıtlayabilir. Bu nedenle mahkemece, tarafların oturduğu ya da geldikleri çevre itibarıyla düğünde damada takılan ziynetlerin de geline ait olup olmadığı hususundaki örf ve adetler tespit edilerek, ilgi örf ve adetler gereğince erkeğe takılan takılarda kadına bağışlanmış sayılıyorsa davalının beyanları doğrultusunda bozdurulduğu ikrar olunan takıları (iade edilmemek üzere kendisine verildiğini kanıtlamadıkça) davalı iade ve tazmin ile yükümlüdür. Bu durumda; ilgi örf ve adetler gereğince erkeğe takılan takılarda kadına bağışlanmış sayılıyorsa davalının beyanları doğrultusunda bozdurulduğu, ikrar olunan takıları yönünden davanın kabulü, örf ve âdet aksi yöndeysse (iade edilmemek üzere kendisine verildiğini kanıtlamadıkça) sadece 2 adet çeyrek altın yönünden davanın kabulü gerekirken, delillerin yanlışlığı değerlendirilmesi neticesi davanın reddi isabetsiz olup, bozmayı gerektirmiştir." www.kazanci.com.tr.

⁶⁰ Sarı, s. 118-119; Uyumaz, s. 142.

⁶¹ Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, T. 5.7.2023, E. 2023/191, K. 2023/703, "Yaşam deneyi kuralları sonucu oluşan fiili karineyle, ziynet eşyaları; eşler arasında aksine bir anlaşma veya bu konuda yerel bir adet bulunmadıkça evlilik sırasında kim tarafından hangi eşe takılmış olursa olsun kadın eşe bağışlanmış sayılır ve artık onun kişisel malı niteliğini kazanır." www.kazanci.com.tr.

Yargıtay kararında, her iki cinse özgü olan ziyet eşyasına ilişkin de bir değerlendirme yapılmış ve bu eşyanın hangi eşe verildiyse ona ait olacağına hükmedilmiştir. Kararda, konuya ilişkin olarak “Özgü olma konusunda çekişme varsa ve gerektiğinde bilirkişi incelemesi yapılmalıdır. Bilirkişi incelemesi sonucunda o şeyin her iki cinse özgü olduğu belirlenmişse o şey takılan/verilen eşe ait olur” ifadesine yer verilmiştir. Kanımızca bu yönde bir değerlendirmenin yapılmasına gerek yoktur, cinse özgü takıların edinilmesine yönelttiğimiz eleştirilerin tamamı, her iki cinse özgü olanların edinilmesine ilişkin kabul bakımından da geçerlidir. Tasarruf işlemi ile kendisine kazandırma yapılan eş, mülkiyetin devri konusunda iradelerin uyuşması sonucu kurulan aynı sözleşme ile teslimin tamamlandığı anda malik haline gelecektir. Bu sonuca ulaşabilmek için somut olayda ayrıca her iki cinse özgü bir ziyet eşyasının bulunmasına gerek yoktur. Uyuşmazlık halinde sorun genel ispat kurallarına göre çözümlenmelidir (TMK m. 6, HMK m. 190).

Ayrıca kararda, takı sandığına konulanlar açısından kadına ya da erkeğe özgü şeylerin o cinse verilmiş sayılacağı, şeyin her iki cinse özgü olduğu belirlenmişse ortak kabul edileceği sonucuna varılmıştır. Ülkemizde yaygın bir örf ve âdet olarak, hediyeleşen kişiler birbirlerine denk takılar getirmektedir.⁶² Hatta çoğu zaman bu nedenle kırsalda düğünlerde takı merasimlerinde hangi davetlinin nasıl bir takı getirdiği, sesli olarak açıklanmakta ve gelin veya damadın aileleri tarafından kendi yakınlarının getirdiği takılar not edilmekte ya da video kaydı almaktadır.⁶³ Bunun sebebi götürdükleri takıların, kendi merasimlerinde getirilip getirilmediğini belirlemek ya da takı getirenlerin ilerideki muhtemel merasimlerine hangi takıları götürmeleri gerektiğini bilmek istemeleridir. Takı sandığına genellikle takının kime takıldığı değil, takan kişinin ismi yazılmaktadır. Böylece eşlerden hangisinin yakınları veya sosyal çevresi tarafından takı getirildiğinin bilinmesi sağlanmaktadır. Kaldı ki eşlerden birinin yakınları veya sosyal çevresi, genellikle diğer eş yakından tanımamaktadır.

Hal böyle olunca takı sandığına bırakılanlar açısından da cinse özgü olma değil, kazandırma yapan kişinin örtülü iradesinin hangi eşe yönelindiği belirlenmelidir. Zira kazandırmayı yapan kişinin, takılara adı-

⁶² Kulaklı, s. 264, 269, 270, 273; Tat, s. 107.

⁶³ Kulaklı, s. 264, 269, 270, 273; Tat, s. 107.

nı yazması, damadın veya gelinin sosyal çevresinden biri olduğunun ve kazandırmanın da ona yapıldığının bilinmesini sağlayan örtülü bir irade beyanı olarak değerlendirilmelidir. Bu noktada takının hangi eşin yakınları veya sosyal çevresi tarafından takı sandığına bırakıldığının belirlenebildiği durumlarda, takı o eşe ait kabul edilmelidir. Örneğin damadın ailesinin daha önce burma bilezik taktığı bir davetlinin, takı sandığına kendi ismini yazarak burma veya ray bilezik bırakması halinde kazandırmayı damada yapmak istediği kabul edilmelidir. Böyle bir durumda, bileziğin cinse özgü olduğundan hareketle geline ait sayılmasının kanuni dayanağı bulunmadığı gibi bu sonuç adil de değildir. Kaldı ki burma veya ray bilezik süslenme amacına olduğu kadar yatırma da yöneliktir. Dolayısıyla bazı durumlarda, takının niteliğini belirlemek de son derece güç bir faaliyet olacaktır. Benzer şekilde çeyrek, tam, ata veya gramsa olarak adlandırılan yatırım amaçlı kıymetli madenler için de aynı sonuca ulaşılabilecektir. Takının cinse özgü olup olmadığından bağımsız olarak kazandırma yapan kimsenin iradesinin hangi eşe yöneldiğinin tespit edilemediği durumlarda ise örf ve âdet kurallarından yararlanılması mümkündür. Örneğin kim tarafından takı sandığına atıldığı belirlenemeyen bir inci kolyenin veya bir ray bileziğin hangi eş göz önüne alınarak sandığa bırakıldığının tespitinde yerel örf ve âdet kuralları değerlendirmede etkili olabilir. Bu değerlendirmeden de sonuç alınamaması halinde, kazandırma yapan kişinin iradesinin her ikisine yönelik olduğu varsayımından hareketle, takı sandığındaki takılara, eşlerin paylı malik oldukları kabul edilmelidir (TMK m. 688).⁶⁴

C. Kazandırmanın Niteliği Bakımından

Yargıtay kararında bağışlamadan bahsedilmiyor olması, Yargıtay'ın bu konuda da görüş değişikliğine gittiği şeklinde anlaşılmamalıdır. Zira kararda önce kişisel mallara ilişkin kanuni düzenlemeye yer verilmiş ardından yalnızca eşin kişisel kullanıma özgülenmiş eşya kavramı açıklanmıştır. Bunun dışında bir gerekçeye yer vermeksizin yeni ilkelerin ortaya konduğu göz önüne alındığında, Yargıtay'ın eşlere verilen ziynet eşyasının hukuken bağışlama niteliğinde veya karşılıksız kazandırma olduğu yönündeki kabulünün değişmediği anlaşılmaktadır.

⁶⁴ Akçaal, s. 273; Tat, s. 103.

Doktrinde eşlere verilen takıların bağışlama niteliğinde olup olmadığı tartışmalıdır. Bu tartışmanın temelinde Türk toplumunun sosyolojik yapısı rol oynamaktadır. Toplumumuzda, eşlerin anne, baba ve kardeşleri dışındaki kişiler, eşlere ilerdeki muhtemel merasimlerinde kendilerine getirileceğini umarak ya da daha önce kendilerine getirilenlere karşılık olarak takı takmaktadır.⁶⁵ Merasimlerde hangi davetlinin nasıl bir takı getirdiğinin not alınması, listelenmesi veya görüntü kaydı yapılması esasen bu yüzdendir.⁶⁶ Bu sosyolojik gerçeklik karşısında bazı yazarlar, eşlere ziyet eşyası verilmesinde, bağışlama sözleşmesinin unsurlarından olan bağışlama amacının (causa donandi) bulunmadığını ya da en azından bir bağışlama amacından söz etmenin güç olduğunu ileri sürmektedirler.⁶⁷ Bu görüşte olan yazarlardan Tat'a göre, eşyanın ahlaki bir ödevin yerine getirilmesi amacıyla verildiği, kazandırmanın ifa veya alacak sebebiyle yapıldığı kabul edilmelidir.⁶⁸ Kulaklı, adet gereği verilen ziyet eşyalarının nedeninin causa donandi değil, causa credendi olduğu görüşündedir. Buna göre, evlilik sebebiyle gelin ve damada, daha önce verilenlerin iadesi amacıyla ya da takılanların ileride kendilerine iade edileceği beklentisiyle ziyet eşyası verilmektedir.⁶⁹ Meseleyi olağan hediyelerin hukuki sebebi açısından ele alan Vardar Hamamcıoğlu ise Vardar Hamamcıoğlu ise olağan hediye verilmesinin ahlaki ödev ve görgü kurallarına dayandığını, bu nedenle eksik borç niteliği taşıdığını, bağışlama sayılamayacağını belirtmiştir.⁷⁰

Bir davranışın ahlaki bir ödevin ifası niteliği taşıyıp taşımadığı, her somut olayın özellikleri çerçevesinde değerlendirilmeli ise de evlenme sebebiyle eşlere ziyet eşyası ve diğer takıların verilmesinin toplumsal bir davranış olduğu göz önüne alınarak genel bir yorum yapılması mümkündür. Bu noktada ziyet eşyası veya takı veren kişinin saiki önemli değildir. Zira hem bağışlamada hem ahlaki bir ödevin ifasında, yardım etme, destek olma gibi ortak saikler söz konusu olabilir. Toplumumuzda evlenen kimselerin, ortak yaşamı kurmasında onlara

⁶⁵ Kulaklı, s. 268-270; Tat, s. 107.

⁶⁶ Kulaklı, s. 269; Tat, s. 107.

⁶⁷ Tat, s. 108.

⁶⁸ Tat, s. 108.

⁶⁹ Kulaklı, s. 269.

⁷⁰ Gülşah Vardar Hamamcıoğlu, Bağışlama Sözleşmesi, Adalet, Ankara, 2016, s. 100-103.

yardım etme bir erdem olarak kabul edilmekle birlikte, bu davranışın temeli, ahlaki ödevler ve sosyal yükümlülüklerle şekillenen yaygın örf ve adete dayanmaktadır. Kişileri, evlenen eşlere ziynet eşyası veya takı takılması konusunda motive eden de bu toplumsal kurallardır, zira aksi yönde davranışın yadırganması söz konusu olmaktadır. Nitekim evlenen eşlerin veya ailelerinin ekonomik anlamda güçlü olmaları ve mali desteğe ihtiyaç duyulmamaları halinde bile düğün veya diğer merasimlerde onlara ziynet eşyası ve takı takılması, toplumsal kuralların kişilerin davranışlarına yön verdiğinin açık tezahürüdür.

Kişiler mali durumları elverdiğince kendilerine getirilenlere denk takılara götürmekte ya da götürdüklerine denk takılar beklemektedirler.⁷¹ Temelinde ahlaki ödev bulunan örf ve âdet kurallarının yattığı bu beklentinin, borçlar hukuku anlamında kazandırmanın sebebi niteliğinde bir karşılık veya karşı edim şeklinde anlaşılmaması gerekir. Zira kişilerin bu davranış şeklini geliştirmesinde, sevgi, yardım etme, destek olma hissinden çok toplumsal kurallar baskındır.⁷² Hediyelerin değeri, kişilerin sosyal ilişkilerine, ekonomik durumlarına göre değişmekte, her ilişkinin kendi şartlarına göre belirlenmektedir. Bu nedenle hediyelerin denkliği esasen sosyal ilişkilerdeki yakınlık seviyesinin teyidi, kişisel değer vermenin bir göstergesidir.

Açıklamalar doğrultusunda varılan sonuç, eşlere ziynet eşyasının veya diğer takıların verilmesinin hukuki sebebinin, ahlaki bir ödevde dayandığının kabul edilmesi gerektiği yönündedir. Nitekim TBK m. 78 uyarınca, ahlaki ödevin yerine getirilmiş olmasından kaynaklanan zenginleşmelerin geri istenemeyeceğinin düzenlenmesi karşısında, borcun doğumu dâhil bütün kazandırmalar bakımından ahlaki görevin yerine getirilmesi amacının geçerli bir hukuki sebep olduğu kabul edilmektedir.⁷³

Ahlaki ödevin yerine getirilmesi amacıyla yapılan kazandırmalar da bağışlama gibi karşılıksızdır. Ancak bu kazandırmalarda, kazan-

⁷¹ Kulaklı, s. 268-270; Tat, s. 107.

⁷² Karşılıksız kazandırmada bulunan kişinin, toplumsal değerlerle ahlaki bir kurala bağlanmamış olsaydı, serbest iradesiyle bağışlama yapmayacağı sonucuna varılan hallerde ahlaki görevin ifasının söz konusu olduğu yönünde bkz. Vardar Hamamcıoğlu, Bağışlama, s. 95.

⁷³ Kocayusufpaşaoğlu, § 5, N. 22; Türel, s. 88-89.

dırma sebebi “causa donandi” değil, “causa solvendi” dir.⁷⁴ Nitekim, ahlaki ödevin ifası amacıyla yapılan karşılıksız kazandırmaların bağışlama kapsamında olmadığı TBK m. 285/III hükmünde açıkça ifade edilmiştir. Özellikle eşlere, dostları, uzak akrabaları gibi üçüncü kişiler tarafından verilenler ahlaki bir ödevin ifası olduğunu kabul etmek daha kolaydır. Buna karşılık eşlerin anne, babaları, kardeşleri veya birbirlerine verdikleri ziyet eşyası bakımından toplumsal kuralların değil bağışlama kastının ağır bastığı kabul edilebilir.⁷⁵

⁷⁴ Haluk Tandoğan, Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri, C. I/1, Tümü Yeniden İşlenmiş ve Genişletilmiş 4. Bası, Olgaç, Ankara, 1985, s. 344.

⁷⁵ Kazandırmanın hukuki sebebinin ahlaki ödevi yerine getirme veya bağışlama sözleşmesi olması, özellikle kazandırmanın ortadan kaldırılmak istendiği durumlar bakımından önemlidir. TBK m. 78 uyarınca, ahlaki ödevin yerine getirilmiş olmasından kaynaklanan zenginleşmelerin geri istenemeyecek ancak yasadaki şartların varlığı halinde bağışlamadan veya bağışlama sözü vermeden dönme mümkündür. Konu hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Özyürek, s. 32 vd. Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, T. 19.02.1997, E. 1996/2-748, K. 1997/74 “Evlenme olurken eşlerin yakınlarının evlenenlere ülkenin çeşitli yörelerindeki isimlendirmeye göre takı, çeyiz, mihr adı altında verdikleri eşyalar BK’nın 234/1 ve 237. maddesinde belirtilen bağışlamadır. Bağışlar yeni evlilerin ev kurmalarını sağlamak için yapılır. Bu suretle bağışlayanın malvarlığında azalma, bağışlananın malvarlığında artma olur. Bunlar alelade iyilikler değildir. O halde mahkemenin direnme kararında, çeyiz olarak verilenlerin, B.K. 234. maddesindeki bağış değildir şeklindeki nitelendirme yerinde görülmemiştir. B.K. 244/2. maddesinde, bağışlanan bağışlayana veya ailesi için kanunen mükellef olduğu vazifelere karşı ehemmiyetli surette bir riayetsizlikte bulunur ise bağışlayanın yaptığı bağışlamaların iadesini isteyebileceği açıklanmıştır. Kusuru sonucu boşanan eşin kendisine bağışta bulunan kayın-babanın ailesi için kanunen yükümlü olduğu görevlerde ehemmiyetli bir surette riayetsizlikte bulunduğu kabulü zorunludur...” www.sinerjimevzuat.com.tr. Yargıtay 6. Hukuk Dairesi, T. 12.05.2014, E. 2014/3491, K. 2014/6080 “Düğün sırasında kadına takılan ziyet eşyaları kim tarafından takılırsa takılsın kendisine bağışlanmış sayılır ve 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu’nun 285 ve devamı (mülga 818 sayılı Borçlar Kanunu’nun 234 ve devamı) maddeleri hükümlerine tabi olur. ... Davadaki uyumsuzluk, düğünde davacıya bağışlanan ziyetlere ilişkin olarak bağıştan rücu koşullarının oluşup oluşmadığı noktasındadır. 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu’nun 295/2. (mülga 818 sayılı Borçlar Kanunu’nun 244/2) maddesinde bağışlananın, bağışlayana veya onun ailesinden bir kimseye karşı kanundan doğan yükümlülüklerine önemli ölçüde aykırı davranması halinde bağışlayanın bağışlama sözünü geri alabileceği ve bağışlama konusunun geri verilmesini isteyebileceği düzenlenmiştir. Bağışlananın geri alınması talebi konusunu oluşturan ziyetlerin evlilik nedeniyle ve düğün sırasında davacıya bağışlandığı kuşkusuzdur. TMK’nun 185. maddesi hükmüne göre evlilik kurumunun taraflara yüklediği en önemli edimlerden biri eşlerin birbirlerine karşı sadakatidir. Bu yükümlülük evlilik birliğinin hukuken sona ermesine kadar devam eder. Mahkemece

D. Yasal Mal Rejimine Özgü Malvarlığı Türleri Bakımından

Edinilmiş mallara katılma rejimi, edinilmiş mallar ve kişisel mallar olarak iki temel kavram üzerine inşa edilmiştir (TMK m.219-221).⁷⁶ Bu ayrım etkisini mal rejiminin sona ermesi ile gösterir.⁷⁷ TMK m. 219/I uyarınca, edinilmiş mal, her eşin bu mal rejiminin devamı süresince karşılığını vererek elde ettiği malvarlığı değerleri olup mal rejiminin tasfiyesi aşamasında bu malvarlığı değerleri üzerinde diğer eşin alacak hakkı niteliğinde katılma alacağı söz konusu olur.⁷⁸ Kişisel mallar ise yasaya ve sözleşmeye göre olmak üzere iki grupta sınırlayıcı olarak düzenlemiştir (TMK m. 220-221).⁷⁹ Yasaya göre kişisel mallar, eşlerden birinin yalnız kişisel kullanımına yarayan eşya, mal rejiminin başlangıcında eşlerden birine ait bulunan veya bir eşin sonradan miras yoluyla ya da herhangi bir şekilde karşılıksız kazanma yoluyla elde ettiği malvarlığı değerleri, manevî tazminat alacakları ve kişisel mallar yerine geçen değerlerdir.

Sözleşmeye göre kişisel mallar ise mal rejimi sözleşmesi ile edinilmiş mallar kategorisine dahil olması gereken belirli malvarlığı değerlerinin, kişisel mal olarak kararlaştırılabilmesini ifade eder. Bunlar, bir mesleğin icrası veya işletmenin faaliyeti sebebiyle doğan malvarlığı değerleri ile kişisel malların gelirlerinden ibarettir. Bu iki durum dışında eşler sözleşmeyle kişisel mal gruplarını değiştiremezler.⁸⁰ Bir malvarlığı değerinin kişisel mal kategorisinde yer almasının temel sonucu, onun üzerinde diğer eşin katılma alacağının bulunmamasıdır.⁸¹

kesinleşen boşanma davası dikkate alınarak 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun 295/2. maddesinde düzenlenen bağışlamanın geri alınması koşullarının gerçekleşip gerçekleşmediği üzerinde durularak sonucuna göre karar verilmesi gerekirken, yazılı şekilde hüküm kurulması doğru görülmediğinden hükmün bozulması gerekmiştir." www.lexpera.com.tr

⁷⁶ Şıpka, s. 89 vd.; Şeker, s. 41 vd.; Acabey, s. 65; Gümüş, s. 253, 277; Zeytin, N. 241 Sarı, s. 51 vd.; Acabey, "Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Mal Grupları-İspat Kuralları ve Eşlerin Paylı Mülkiyeti Altındaki Mallara İlişkin Düzenlemeler", s. 494.

⁷⁷ Acabey, s. 65, Şeker, s. 41 vd.; Acabey, "Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Mal Grupları-İspat Kuralları ve Eşlerin Paylı Mülkiyeti Altındaki Mallara İlişkin Düzenlemeler", s. 492; Zeytin, N. 242; Sarı, s. 52.

⁷⁸ Acabey, s. 65, 86; Şeker, s. 41 vd.; Acabey, "Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Mal Grupları-İspat Kuralları ve Eşlerin Paylı Mülkiyeti Altındaki Mallara İlişkin Düzenlemeler", s. 492; Zeytin, N. 242; Sarı, s. 52.

⁷⁹ Zeytin, N. 244; Sarı, s. 169; Acabey, s. 86.

⁸⁰ Şeker, s. 44-45. Zeytin, N. 243; Gümüş, s. 253; Dural/Öğüz/Gümüş, N. 1070.

⁸¹ Acabey, s. 86; Sarı, s. 167.

Edinilmiş malların tamamı evlilik birliğinin kurulmasından sonra ve mal rejimi sırasında karşılık verilerek kazanılan malvarlığı değerlerinden oluşmaktadır. Kişisel mallar ise hem mal rejiminin başlangıcında hem yürürlüğünde söz konusu olur. TMK 220/b.2 uyarınca, “*Mal rejiminin başlangıcında eşlerden birine ait bulunan...*” tüm malvarlığı değerleri kişisel maldır.⁸² Başka bir ifadeyle henüz mal rejimi hükümlerinin yürürlüğünden önce edinilmiş maldan söz edilemez, bu dönemde karşılıklı veya karşılıksız olup olmadığına bakılmaksızın kazanılan tüm malvarlığı değerleri kişisel maldır.⁸³ Mal rejiminin yürürlüğü sırasında ise belirli özellikleri haiz malvarlığı değerleri kişisel mal kategorisine dahildir.

Yargıtayın yeni ilke kararında kullanılan ifadeler, kanuni terimlerin kullanılmamış olması sebebiyle açıklayıcı olmaktan uzaktır. Kararın lafzı, eşyanın cinse özgü olmasının, hem eşya üzerindeki mülkiyet hakkı sahibinin hem eşyanın kişisel mal niteliğinin belirlenmesinde ortak bir ölçüt olarak ele alındığını göstermektedir. Bir malvarlığı değerinin eşlerden birine ait olması ile eşin malvarlığında kişisel mal kategorisinde yer alması farklı kavramlardır. Zira eş, yalnızca kişisel mallarının değil, aynı zamanda edinilmiş mallarının da malikidir. Cinse özgü olup olmamalarından bağımsız olarak eşlere mal rejiminin başlangıcında verilen ziyet eşyası ve diğer takıların tamamı, kazandırma yapılan eşin kişisel malları arasında yer alır (TMK m.220/b.2).⁸⁴ Hukuki niteliği bulunmayan “cinse özgü” ifadesi ile eşlerden birinin yalnız kişisel kullanımına yarayan eşya kastediliyor ise kavramın yasal mal rejiminin başlangıcında ziyet eşyasının kişisel mal sayılmasında etkili olmadığını belirtmek gerekir.⁸⁵ Başka bir ifadeyle mal rejiminin başlangıcında, eşlere verilen ziyet eşyası ve diğer takıların tamamı, TMK m. 220/b.2, c.1 uyarınca, kişisel mal niteliğini haiz olup ziyet eşyasının cinse özgü olup olmamasının bu değerlendirmeye etkisi bulunmamaktadır.

⁸² Kılıçoğlu, Aile Hukuku, s. 279; Acabey, s. 89; Sarı, s. 174; Dural/Gümüş/Öğüz, N. 1091.

⁸³ Kılıçoğlu, Aile Hukuku, s. 279; Acabey, s. 89; Sarı, s. 174; Dural/Gümüş/Öğüz, N. 1091.

⁸⁴ Kılıçoğlu, Aile Hukuku, s. 279; Acabey, s. 89; Sarı, s. 174; Dural/Gümüş/Öğüz, N. 1091.

⁸⁵ Kılıçoğlu, Aile Hukuku, s. 279; Acabey, s. 89; Sarı, s. 174; Dural/Gümüş/Öğüz, N. 1091.

Mal rejiminin geçerli olduğu dönemde ise eşlerin birbirine veya üçüncü kişilerin eşlere verdiği ziynet eşyası ve diğer takılar ister ahlaki ödevin ifası ister bağışlama niteliğini taşıyın, kazandırma karşılıksız olacağı için kişisel mal kategorisinde yer almaktadırlar. Zira TMK m. 220/b.2’de “*bir eşin sonradan...herhangi bir şekilde karşılıksız kazanma yoluyla elde ettiği malvarlığı değerleri*” kişisel mal olarak düzenlenmiştir.⁸⁶ Dolayısıyla eşlere karşılıksız kazandırılan ziynet eşyası ve takının, kişisel mal kategorisinde yer alması için eşlerden yalnız birinin kullanımına yarayana eşya niteliği taşımasına gerek yoktur.⁸⁷ TMK m.220/b.2 uyarınca, eşyanın eşlerden yalnız birinin kullanımına yarayıp yaramadığına, Yargıtay’ın ifadesiyle cinse özgü olup olmadığına bakılmaksızın mal rejiminin yürürlüğü sırasında eşlere karşılıksız kazandırılan her eşya, kişisel mal kategorisinde yer alacaktır. Bu doğrultuda, Yargıtay 2. Hukuk Dairesinin kararında yer alan cinse özgü olma ölçütünün, eşlere verilen ziynet eşyası ve diğer takıların, eşin malvarlığı içinde hangi mal grubunda bulunduğu değil mülkiyet hakkının hangi eşe ait olduğunun belirlenmesi bakımından fonksiyon icra ettiğini söylemek yanlış olmayacaktır.

E. Uygulanacak Hükümler Bakımından

Yargıtay 2. Hukuk Dairesi’nin güncel kararına göre, ziynet eşyalarının paylaşımına ilişkin uyuşmazlıklarda öncelikle taraflar arasında bir anlaşma olup olmadığı değerlendirilmeli; anlaşma mevcutsa, paylaşım buna göre yapılmalıdır. Anlaşma yoksa, yerel örf ve adetlerin ispat edilmesi hâlinde, bu örf ve adetlere göre karar verilmelidir. Edinilmiş mallara katılma rejiminde, mal kategorilerinin değişmezliği ilkesi gereği, edinilmiş mal kategorisinde yer alan bazı malvarlığı değerlerinin kişisel mal olarak belirlenmesi dışında (TMK m. 220), mal rejimi sözleşmesiyle kişisel malların edinilmiş mal sayılması veya bunun tam aksinin kararlaştırılması mümkün değildir.⁸⁸ Bu doğrultuda, kişisel mal niteliğinde olan ziynet eşyaları ve diğer takılar, eşler arasında yapılan bir mal rejimi sözleşmesi ile edinilmiş mal olarak kabul edilemez. Ancak eşler her zaman aralarında ziynet eşyasının mülkiyetinin devri-

⁸⁶ Dural/Gümüş/Öğüz, N. 1093; Acabey, s. 92; Sarı, s. 175 vd.

⁸⁷ Sarı, s. 172.

⁸⁸ Şeker, s. 44-45. Zeytin, N. 243; Gümüş, s. 253; Dural/Öğüz/Gümüş, N. 1070.

ni amaçlayan borçlandırıcı işlemleri ve bunların ifasını içeren tasarruf işlemlerini, karşılıklı veya karşılıksız olarak gerçekleştirebilirler. Mal rejimi sözleşmesiyle, yasal mal rejimi dışındaki bir mal rejiminin seçilmesi hâlinde, ziyet eşyası ve takıların iadesine ilişkin uyuşmazlıklara ilgili mal rejimi hükümleri uygulanacaktır.

Dolayısıyla eşlerin aralarında, ziyet eşyasının mülkiyetinin devrini amaçlayan borçlandırıcı işlemler ve bunların ifasını içeren tasarruf işlemleri yapmamaları veya mal rejimi sözleşmesi ile seçimlik mal rejimlerinden birini seçmemeleri halinde, ziyet eşyasının paylaşımına ilişkin örf ve âdet kuralları esas alınacaktır. Örf ve âdet, tekrarlanan belirli sosyal davranışların zamanla topluma yerleşerek genel kabul görmesi olarak tanımlanmaktadır.⁸⁹ Toplumun bizatihi kendisi tarafından yaratıldıkları için örf ve âdet kuralları, hukuk kuralları ile yakın ilişki içindedir. Medeni Hukuk alanına özgü uyuşmazlıkların çözümünde örf ve âdet kuralları, hüküm içi boşlukların doldurulmasında, irade beyanlarının yorumunda ve bir hukuk kuralı haline geldiğinde kanun boşluklarının doldurulmasında işleve sahiptir.⁹⁰

Kanunda, hüküm içi boşluğun doldurulması amacıyla örf ve âdet kurallarına yollama yapılan durumlarda, bu örf ve âdet kuralının dolaylı olarak yasa hükmü niteliği kazandığı kabul edilmektedir (TMK m.650,653, TBK m. 177/II, 314).⁹¹ Tarafların iradelerinin anlamının tespit edilmesi gereken durumlarda ise beyanın yapıldığı zamandaki hal ve şartların dikkate alınması gerekebilir. Bu hallerde, tarafların dahil olduğu çevredeki örf ve adete bakılması önem arz eder. Bir örf ve âdet kuralının, toplumda sürekli tekrarlanarak ona uyulması konusunda genel bir kanaatin oluşması ve devletin yaptırımın gücüne bağlanması halinde örf ve âdet hukuku kuralından bahsedilir.⁹² TMK m. 1/II uyarınca, örf ve âdet hukuku kuralları, somut olaya uygulanabilecek yazılı bir kural bulunmadığında, ikincil ve tamamlayıcı bir hukuk kaynağı-

⁸⁹ Altaş, s. 55.

⁹⁰ Demet Özdamar, "Avrupa Sözleşmeler Hukuku'nda ve Türk Borçlar Hukuku'nda Örf ve Âdetler ile Teamül ve Uygulamaların Yeri", *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 2017, C. 19, Özel Sayı, 130; Dural/Sarı, N. 703.

⁹¹ Oğuzman/Barlas, N.150

⁹² Özdamar, s. 124-125; Dural/Sarı, N. 690 vd. Devletin yaptırım gücünü bir unsur olarak aramayan görüş için bkz. Oğuzman/Barlas, N. 346.

dır.⁹³ Bu durumlar, yazılı hukuk kurallarında bir çözüm bulunmaması sebebiyle kanun boşluğu olarak adlandırılmaktadır.⁹⁴ Örf ve âdetten yararlanılarak hüküm içi boşluğun doldurulması ile kanun boşluğunun doldurulması birbirine karıştırılmamalıdır. Zira hüküm içi boşluğun doldurulması için, yasanın atfı yaptığı durumlarda, alelade bir örf ve âdet kuralının varlığı yeterlidir.⁹⁵ Ancak kanun boşluğunun doldurulmasında, örf ve âdet kuralının bir hukuk kuralı niteliği kazanmış olması gerekir.⁹⁶ Bu nedenle, ancak bu özellikleri taşıyan bir örf ve âdet kuralı, hukuk kuralı hâline gelerek Medeni Hukukun yazılı olmayan kaynakları arasında yer alabilir (TMK m. 1/II). Bununla birlikte, örf ve âdet hukuku kuralı, hüküm içi boşluğun doldurulmasında da kullanılabilir; ancak bu zorunlu değildir ve alelade örf ve âdet kuralı da aynı işlevi görebilir. Ancak alelade örf ve âdet kuralları, kanun boşluğunun doldurulmasında kullanılamaz.

Eşlerden birinin, malik olduğu iddiası ile ziynet eşyası ve diğer takıların, iadesini veya kendisine verilmesini talep ettiği uyuşmazlıklarda, hak sahibinin belirlenmesi açısından taşınır mülkiyetinin kazanılmasına ilişkin hükümler (TMK m. 763/I), hangi mal kategorisinde olduğunun değerlendirilmesinde yasal mal rejimine ilişkin hükümler uygulanmalı (TMK m. 219-221), ziynet eşyasının malikinin tespit edilmesi için ise ispata ilişkin genel hükümler ve kanuni karineler göz önünde bulundurulmalıdır (TMK m. 6, HMK m. 190, TMMK m. 222/I ve TMK m. 985, 987). Dolayısıyla bu konuda, örf ve âdet hukukunun uygulama alanı bulacağı bir kanun boşluğu ya da alelade örf ve adete yapılan yollama yapılan hüküm içi boşluk söz konusu değildir.⁹⁷ Örf ve âdet kuralı, mülkiyet hakkının sahibinin belirlenmesinde, ziynet eşyası ve takı hediye edenlerin kazandırma iradesinin eşlerden hangisine yönelik olduğu hususunda önem taşır ve tarafların ispat faaliyetleri bakımından işlev görür.⁹⁸

⁹³ Dural/Sarı, N. 689. Örf ve âdet hukukunun; özellikle Medeni Hukuk açısından, kanun boşluklarının doldurulmasında, tamamlayıcı, belirtici, yorumlayıcı ve zorlayıcı nitelik taşıyabileceği yönünde bkz. Özdamar, s. 125.

⁹⁴ Dural/Sarı, N. 861.

⁹⁵ Özdamar, s. 174-175.

⁹⁶ Özdamar, s. 174-175.

⁹⁷ Akçaal, s. 279. Kulaklı, s. 273.

⁹⁸ Konu hakkındaki açıklamalarımız için bkz. II. B. Nitekim Yargıtay da eski tarihli bir kararında, zilyetlik karinesinin her türlü delil ile çürütülebileceğini, bu husus-

SONUÇ

Eşlerin birbirine veya üçüncü kişilerin eşlere, evlilik sebebiyle verdikleri ziyet eşyasının, eşlerden biri tarafından iade talebine konu edilmesine ilişkin uyuşmazlıklarda, Yargıtay çeşitli tarihlerde farklı görüşleri benimsemiştir. Yargıtay 2. Hukuk Dairesinin, 2023-5704 Esas, 2024-2402 Karar sayılı ve 04.04.2024 tarihli kararıyla konuya ilişkin önceki görüşlerinde değişikliğe gidilmesinin zorunlu olduğunu belirtmiş ve ziyet eşyasının cinse özgü olması hem eşya üzerindeki mülkiyet hakkı sahibinin hem eşyanın dahil olduğu malvarlığı grubunun belirlenmesinde ortak bir ölçüt olarak ele alınmıştır. Kanımızca ziyet eşyası veya diğer takıların hangi eşe kazandırılmak istendiğinin tartışmalı olduğu durumlarda, zilyetliğin devri başka bir deyişle aynı sözleşmenin yapıldığı sıradaki hal ve şartların değerlendirilmesi gerekir. Taraf iradelerinin yorumunda, takının cinse özgü olup olmaması

ta örf ve âdet kurallarından faydalanılabileceğine hükmetmiştir. Kararda TMK m. 1 hükmünde yer alan örf ve âdet hukukuna atıf yapılmışsa da alelade örf ve âdetin yeterli olduğu gözden kaçırılmamalıdır. Yargıtay 3. Hukuk Dairesi, T. 3.4.2014, E. 2013/20524, K. 2014/5390 “Yukarıda bahsedilen düzenlemelerden hareket edildiğinde; evlilik birliği içerisinde ortak giderler için bozdurulan ziyetlerin iade edilmemek üzere davalıya verildiği, vakiasının ispatı halinde, davalı lehine hak çıkacağından, ziyetlerin kadına iade edilmemek üzere bozdurulduğunu kanıtlama yükü de davalı tarafa aittir. Bir başka ifadeyle, ziyet eşyalarının iade edilmemek üzere davalıya verildiğinin, kadının isteği ve onayı ile bozdurulup ev ihtiyaçları için harcadığının davalı yanca kanıtlanması halinde koca ziyet eşyalarını iade yükünden kurtulur. (03.07.2013 tarih ve Esas no: 2012/6-1849, Karar no: 2013/1006). Bu itibarla; ilk etapta açıklığa kavuşturulması gereken olgu, düğünde erkeğe takılan ziyetlerin taraflardan hangisine ait olacağı hususudur. Menkul bir şeyin zilyedi onun maliki kabul edilir. Medeni Kanun’un 1.maddesi gereğince hâkim kanunda hüküm bulunmayan hallerde örf ve âdet gereğince karar verme yetkisine sahiptir. Taraflar zilyetlik karinesinin aksini her türlü delil ile kanıtlayabilir. Bu nedenle mahkemece, tarafların oturduğu ya da geldikleri çevre itibarıyla düğünde damada takılan ziyetlerin de geline ait olup olmadığı hususundaki örf ve âdetler tespit edilerek, ilgi örf ve âdetler gereğince erkeğe takılan takılarda kadına bağışlanmış sayılıyorsa davalının beyanları doğrultusunda bozdurulduğu ikrar olunan takıları (iade edilmemek üzere kendisine verildiğini kanıtlamadıkça) davalı iade ve tazmin ile yükümlüdür. Bu durumda; ilgi örf ve âdetler gereğince erkeğe takılan takılarda kadına bağışlanmış sayılıyorsa davalının beyanları doğrultusunda bozdurulduğu, ikrar olunan takıları yönünden davanın kabulü, örf ve âdet aksi yöndeyse (iade edilmemek üzere kendisine verildiğini kanıtlamadıkça) sadece 2 adet çeyrek altın yönünden davanın kabulü gerekirken, delillerin yanlışlığı değerlendirilmesi neticesi davanın reddi isabetsiz olup, bozmayı gerektirmiştir.” www.kazancı.com.tr.

da göz önünde bulundurulacak unsurlardan biri ise de bunun tek başına belirleyici olduğu sonucuna varılmamalıdır.

Kararda, takı sandığına konulanlar açısından kadına ya da erkeğe özgü şeylerin o cinse verilmiş sayılacağı, şeyin her iki cinse özgü olduğu belirlenmişse ortak kabul edileceği sonucuna varılmıştır. Ülkemizde yaygın bir örf ve âdet olarak, hediyeleşen kişiler birbirlerine denk takılar getirmektedir. Hatta çoğu zaman bu nedenle kırsalda düğünlerde takı merasimlerinde hangi davetlinin nasıl bir takı getirdiği, sesli olarak açıklanmakta ve gelin veya damadın aileleri tarafından kendi yakınlarının getirdiği takılar not edilmekte ya da video kaydı almaktadır. Bunun sebebi götördükleri takıların, kendi merasimlerinde getirilip getirilmediğini belirlemek ya da takı getirenlerin ilerideki muhtemel merasimlerine hangi takıları göturmeleri gerektiğini bilmek istemeleridir. Takı sandığına genellikle takının kime takıldığı değil, takan kişinin ismi yazılmaktadır. Böylece eşlerden hangisinin yakınları veya sosyal çevresi tarafından takı getirildiğinin bilinmesi sağlanmaktadır. Kaldı ki eşlerden birinin yakınları veya sosyal çevresi, genellikle diğer eşi çoğunlukla yakından tanımamaktadır. Hal böyle olunca takı sandığına bırakılanlar açısından da cinse özgü olma değil, kazandırma yapan kişinin örtülü iradesinin hangi eşe yöneldiği belirlenmelidir. Takının cinse özgü olup olmadığından bağımsız olarak kazandırma yapan kimsenin iradesinin hangi eşe yöneldiğinin tespit edilemediği durumlarda ise örf ve âdet kurallarından yararlanılması mümkündür. Bu değerlendirmeden de sonuç alınamaması halinde, kazandırma yapan kişinin iradesinin her ikisine yönelik olduğu varsayımından hareketle, takı sandığındaki takılara, eşlerin paylı malik oldukları kabul edilmelidir (TMK m. 688). Eşlerden birinin, malik olduğu iddiası ile ziynet eşyası ve diğer takıların, iadesini veya kendisine verilmesini talep ettiği uyuşmazlıklarda, hak sahibinin belirlenmesi açısından taşınır mülkiyetinin kazanılmasına ilişkin hükümler (TMK m. 763/I), hangi mal kategorisinde olduğunun değerlendirilmesinde yasal mal rejimine ilişkin hükümler uygulanmalı (TMK m. 219-221), ziynet eşyasının malikinin tespit edilmesi için ise ispata ilişkin genel hükümler ve kanuni karineler göz önünde bulundurulmalıdır (TMK m. 6, HMK m. 190, TMMK m. 222/I ve TMK m. 985, 987).

Kaynakça

Kitaplar

- Acabey Beşir, Teorik ve Pratik Yönleriyle Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi ve Tasfiyesi, Turhan, Ankara, 2020.
- Acar Faruk, Aile Hukukumuzda, Aile Konutu, Mal Rejimleri, Eşin Yasal Miras Payı, Genişletilmiş ve Güncellenmiş 6. Baskı, Seçkin, Ankara, 2021.
- Akıntürk Turgut, Ateş Derya, Türk Medenî Hukuku, Aile Hukuku, C. II, Yenilenmiş 25. Bası, Beta, Ankara, 2024.
- Aksoy Dursun Sanem, Eşya Kavramı, Oniki Levha, İstanbul, 2012.
- Altaş Hüseyin, Medeni Hukuk Başlangıç Hükümleri, (TMK m. 1-7), 2. Baskı, Yetkin, Ankara, 2020.
- Budak Ali Cem, Karaaslan Varol, Medeni Usul Hukuku, 6. Bası, Filiz, İstanbul, 2022.
- Dural Mustafa, Öğüz Tufan, Gümüş Mustafa Alper, Türk Özel Hukuku, Aile Hukuku, C. III, Gözden Geçirilmiş 19. Baskı, Filiz, İstanbul 2024.
- Dural Mustafa, Sarı Suat, Türk Özel Hukuku, C. I, Temel Kavramlar ve Medeni Kanunun Başlangıç Hükümleri, 19. Bası, Filiz, İstanbul, 2024.
- Eren Fikret, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 26. Baskı, Yetkin, Ankara, 2021.
- Gençcan Ömer Uğur, Ziyinet ve Eşya Alacağı Davaları, Genişletilmiş 3. Baskı, Yetkin, Ankara, 2023.
- Gümüş Mustafa Alper Gümüş, Teoride ve Uygulamada Evliliğin Genel Hükümleri ve Mal Rejimleri (TMK m. 185-281), Vedat, İstanbul, 2008.
- Kabaş Tezcan Esen, Kazandırmanın Hukuki Sebebi (Causa), Adalet, Ankara, 2022.
- Kılıçoğlu Ahmet, Katkı-Katılma Alacağı, 7. Bası, Turhan, Ankara, 2020,
- Kılıçoğlu Ahmet M, Aile Hukuku, Gözden Geçirilmiş Güncelleştirilmiş 7. Bası, Turhan, Ankara, 2024.
- Kocayusufpaşaoğlu Necip, Borçlar Hukukuna Giriş, Hukuki İşlem, Sözleşme, C. 1, Yenilenmiş Genişletilmiş Tamamlanmış 4. Basıdan 7. Tıpkı Bası, Filiz, İstanbul, 2017.
- Kuru Baki, Aydın Burak, Medeni Usul Hukuku Ders Kitabı, Yetkin, İstanbul 2023.
- Nomer Haluk Nami, Ergüne Mehmet Serkan, Eşya Hukuku, Gözden Geçirilmiş, Genişletilmiş 10. Bası, Oniki Levha, İstanbul, 2023.
- Oğuzman M.Kemal, Seliçi Özer, Oktay-Özdemir Saibe, Eşya Hukuku, Genişletilmiş ve Eklemeler Yapılmış 23. Bası, Filiz, İstanbul, 2021.
- Oğuzman M Kemal, Barlas Nami, Medenî Hukuk, 30. Baskı, Onikilevha, 2024.
- Özcan Zeynep, Sağ Kalan Eşin Mirasçılığına Katılma Rejiminin Etkisi, Arabuluculuk Çözüm Yolunun Bu Kapsamda Uygulanabilirliği, Seçkin, Ankara, 2023.
- Özdamar Demet, Toker Ali Gümrah, Kayış Ferhat, Yağcıoğlu, Burcu, Toker Aliye Akgün, Yasal Mal Rejimi ve Tasfiyesi (Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi), 9. Baskı, Seçkin, Ankara, 2024.
- Sarı Suat, Evlilik Birliğinde Yasal Mal Rejimi Olarak Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi, Beşir, İstanbul, 2007.

- Serozan Rona, Eşya Hukuku I, Genişletilmiş 3. Bası, Filiz, İstanbul, 2014.
- Serozan Rona, İfa, İfa Engelleri, Haksız Zenginleşme, Üçüncü Cilt, (Kocayusufpaşaoğlu/Hatemi/Serozan/Arpacı), Borçlar Hukuku Genel Bölüm, Gözden geçirilip genişletilmiş 4. Bası, Filiz, İstanbul, 2006.
- Serozan Rona, Medeni Hukuk, İstanbul, 6. Bası, Vedat, 2015.
- Sirmen Lale, Eşya Hukuku, 10. Baskı, Yetkin, Ankara, 2023.
- Şeker Muzaffer, Bilimsel Çalışmalar ve Güncel Yargıtay Kararlarıyla Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi ve Bağlantılı Konular, Oniki Levha, İstanbul, 2022.
- Şipka Şükran, Türk Hukukunda Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi ve Uygulamaya İlişkin Sorunlar, 1. Basıdan 3. Tıpkı Basım, Oniki Levha, İstanbul, 2013.
- Tandoğan Haluk, Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri, C.I/1, Tümü Yeniden İşlenmiş ve Genişletilmiş 4. Bası, Olgaç, Ankara, 1985.
- Tekinay, Selahattin Sulhi, Akman Servet, Burcuoğlu Halil, Altop Atilla, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 7. Baskı, Filiz, 1993.
- Türel Ege, Kazandırmanın Hukuki Sebebi, Oniki Levha, İstanbul 2024.
- Vardar Hamamcıoğlu Gülşah, Bağışlama Sözleşmesi, Adalet, Ankara, 2016. Vardar Hamamcıoğlu Gülşah, Medeni Hukukta Tasarruf İşlemi Kavramı, İstanbul, Oniki Levha, İstanbul, 2014.
- von Tuhr Andreas (çev. Cevat Edege), Borçlar Hukukunun Umumi Kısım, C. 1-2, Gözden geçirilmiş 2. Baskı, Olgaç Matbaası, Ankara, 1983.
- Yılmaz Ejder, Hukuk Sözlüğü (Sözlükçülükte 50. Yıl), Yenilenmiş 11. Baskı, Yetkin, Ankara, 2023.
- Zeytin Zafer, Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi ve Tasfiyesi, 5. Baskı, Seçkin, Ankara, 2021.

Makaleler

- Acabey, Beşir, “Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Mal Grupları-İspat Kuralları ve Eşlerin Paylı Mülkiyeti Altındaki Mallara İlişkin Düzenlemeler”, *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 2007, 9, Özel Sayı, ss. 491-543.
- Akçaal Mehmet, “Düğünde Takılan Ziynet Eşyasının İadesi”, *Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 2019, C. XIV, S.2, ss. 265-302.
- Kulaklı Emrah, “Ziynet Eşyasına İlişkin Sorunların Yargıtay Kararları Işığında Değerlendirilmesi”, *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*, 2019, C. 25, S. 1, ss. 262-276.
- Özdamar Demet, “Avrupa Sözleşmeler Hukuku’nda ve Türk Borçlar Hukuku’nda Örf ve Âdetler ile Teamül ve Uygulamaların Yeri”, *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 2017, C. 19, Özel Sayı, 130, 109-188.
- Peksöz Vildan, “Ziynet Eşyalarının İadesi Davasında İspat Yükü”, *İstanbul Hukuk Mecmuası*, 2021, C. 79, ss. 193 - 209.
- Tat Orkun, “Yargı Kararları Işığında Ziynet Eşyalarının Aidiyeti Üzerine Bir Değerlendirme” *Terazi Hukuk Dergisi*, 2023, S. 204, ss. 101-110.
- Uyumaz Murat, “Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminin Tasfiyesinde İspat ve Envanter”, *Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 2017, C. 21, S. 3-4, ss. 793- 831.

Tezler

Özyürek Mehmet, Evlilik Birliğinde Ziyinet Eşyasının Bağışlama ve Tüketim Ödün-cüne Konu Edilmesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, 2020.

Yargıtay Kararları

- Yargıtay 2. Hukuk Dairesi, T. 22.12.2014, E. 2014/26823, K. 2014/26223.
Yargıtay 2. Hukuk Dairesi, T. 22.1.2007, E. 2006/21021, K. 2007/101.
Yargıtay 2. Hukuk Dairesi, T. 4.4.2024, E. 2023/5704, K. 2024/2402.
Yargıtay 3. Hukuk Dairesi, T. 08.03.2018, E. 2016/13442, K. 2018/2229.
Yargıtay 3. Hukuk Dairesi, T. 26.01.2015. E. 2014/9491, K. 2015/1326.
Yargıtay 3. Hukuk Dairesi, T. 14.12.2015, E. 2015/12012, K. 2015/20160.
Yargıtay 3. Hukuk Dairesi, T. 29.11.2023, E. 2023/1549, K. 2023/3448.
Yargıtay 3. Hukuk Dairesi, T. 3.4.2014, E. 2013/20524, K. 2014/5390.
Yargıtay 6. Hukuk Dairesi, T. 12.05.2014, E. 2014/3491, K. 2014/6080.
Yargıtay 8. Hukuk Dairesi, T.15.09.2009, E. 2009/1623, K. 2009/4189.
Yargıtay 8. Hukuk Dairesi, T. 27.01.2016, E. 2016/70, K. 2016/1365.
Yargıtay 8. Hukuk Dairesi, T. 24.9.2020, E. 2020/949, K. 2020/5378.
Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, T. 13.4.2021, E. 2017/3-1038, K. 2021/458.
Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, T. 7.6.2022, E. 2019/8-335, K. 2022/850.
Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, T. 5.7.2023, E. 2023/191, K. 2023/703.
Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, T. 19.02.1997, E. 1996/2-748, K. 1997/74.

İnternet Kaynakları

- www.kazancı.com.tr
www.lexpera.com.tr
www.sinerjimevzuat.com.tr